

BI-EFFEKT:

Ett tävlingsförslag för Selmas park i Backa, Göteborg

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur, Uppsala

Examensarbete för yrkesexamen på landskapsarkitekturprogrammet

Del av examensarbete, till detta dokument hör även planscher: " BI-EFFEKT: Ett tävlingsförslag för Selmas park i Backa, Göteborg. Planscher."

EX0504 Själständigt arbete i landskapsarkitektur, 30 hp

Nivå: Avancerad A2E

© 2016 Rebecca Sjöstrand Härlin & Carolina Ögren, rebecca.sjostrandharlin@gmail.com & carolina_ogren@live.se

Titel på svenska: BI-EFFEKT: Ett tävlingsförslag för Selmas park i Backa, Göteborg

Title in English: Side effect: A design proposal for Selmas park in Backa, Gothenburg

Handledare: Lars Johansson, institutionen för stad och land

Examinator: Kerstin Nordin, institutionen för stad och land

Biträdande examinator: Hildegun Nilsson Varhelyi, institutionen för stad och land

Omslagsbild: Rebecca Sjöstrand Härlin

Upphovsrätt: Samtliga bilder/foton/illustrationer/kartor i examensarbetet av författarna eller publiceras med tillstånd från upphovsman

Originalformat: Skriftlig del liggande A3, tävlingsbidrag liggande A1

Nyckelord: gestaltning, park, arkitekttävling, Göteborg, Backa

Online publication of this work: <http://stud.epsilon.slu.se>

Förord

Detta examensarbete

är slutet på vår tid som landskapsarkitektstudenter och början på vårt yrkesliv som landskapsarkitekter. Detta innebär nya utmaningar men också möjligheter att utvecklas ytterligare och lära oss ännu mer om detta intressanta och roliga ämne.

Vill vi tacka vår handledare Lars Johansson för ditt stöd, rådgivning och ditt lugn när vi varit som mest stressade. Tack även till de klasskompisar som granskat arbetet och kommit med värdefulla synpunkter.

Sist men inte minst, tack till våra familjer och vänner för er uppmuntran och ert stöd under våra fem år på utbildningen!

SUMMARY

Competitions are common within the architectural practice community and gives the possibility to test your skills in equal competition with others in the same profession. By participating in a competition we saw an opportunity to experience this way of working which is common in the profession but not tested under the same pressure during the education. An architecture competition means greater independence because it is not possible to have a continuous dialogue with the client and therefore an interpretation of the task must be done. This was a way for us to build experiences for the upcoming professional life and at the same time using all the knowledge we have gathered over the five years of education to become landscape architects. The result of our master thesis is the proposal "BI-EFFEKT" (Side effect) and these was the entry we handed in for the architectural competition. This part of the project describes the working process, the design proposal in detail and contains a discussion and reflection over our results. The target group is primarily the jury of the competition, practicing landscape architects and other individuals interested in the field.

THE COMPETITION "SELMA'S PARK"

We chose to participate in a public architectural competition for Selmas Park in the district of Backa, in Gothenburg Sweden. Gothenburg is a growing city and the district Backa is one of the city's prioritized expansion areas. The task was to develop a design proposal for a park in Backa, where new housing areas and a new neighborhood is emerging. The area is approximately 52.000 square meters (Park- och naturförvaltningen 2015) and 900 meters long. The new park will serve as a green structure in the district linking old buildings with the new. The vision is that the park will be a vibrant place that encourages creativity and participation by the residents. All the green areas should have high standard and social sustainability is the main focus. Opportunities shall be given for different activities and interests but the design shall have a distinct concept overall to give the park a strong identity.

The task for the competition was:

- To design the park of Selma
- To motivate the proposal, as well as showing why and how the proposal contributes to fulfilling the vision

THE PURPOSE

The purpose with this thesis was to create a design proposal for Selma's Park in Backa, Gothenburg based on the program for the competition. The aim was to design an attractive, safe and sustainable park due to the given vision and build experiences for our future work with competitions. The problem we wanted to solve was: How do we create a design proposal for Selma's park in Backa that answers to the vision of the competition?

METHOD

In this master thesis we developed a design proposal for the competition of Selma's Park. The thesis is divided into two parts, first is the proposal for the competition which is the result of the thesis and the second part is this appendix containing the background, design process and a concluding discussion. The design process to develop the entry consisted of the following steps:

Inventory - The inventory of the area was done by studying the documents available in the program of the competition. The material was very comprehensive and included DWG files, photos, detailed plans, a storm water investigation, cable maps, quality program, sun studies, citizen dialogues, bicycle program, SketchUp models and existing trees. In combination with studying this, we continuously discussed which intentions we deemed most important in the program and summarized this in a document that later served as the basis for the next step in the design process.

Analysis - To get a deeper understanding of the place we analyzed the area with the help of the analytical methods SWOT and Lynch. We identified the strengths (S), weaknesses (W), opportunities (O) and threats (T) within the area and with an inspiration from Lynch's analysis we identified streets, barriers, districts, nodes and landmarks (Lynch 1964). These methods were applied together were Lynch elements were given the numbers 1 = streets, 2 = barriers, 3 = districts, 4 = nodes, 5 = landmarks. The abbreviations could read for example:

1S = a street that is perceived as a strength

3O = an district that has the potential for developing

Finally, we were inspired by a park program developed by the City of Gothenburg. The program suggests an overall strategy for working with the planning of parks. This strategy was processed to be useful to us and the method was used to get a more site-specific picture of Backa.

Inspiration through selected reference objects - We selected three reference objects as sources of inspiration to study. This method was used to gather both knowledge and inspiration about park design overall. The park of Selma is very long in it's form so we chose to study projects with the same shape and conditions: "The High Line Park" in New York, "The Red Ribbon Park" in China and "The Goods Line" in Sydney. We studied these three projects from the two aspects idea and content while we continuously reflected and discussed what we could learn and bring with us to our own design.

Summary pilot study - The results of our analysis and the study of reference objects led us to guidelines for developing our program and vision.

Program and vision – Our base for the program was the program for the competition that we adapted to our results from the pilot study. The program and the vision for the area later served as a goal to work towards and guidance in the decisions for the future design work.

Concept generation – The main focus in the competition was a strong idea for the park so therefore we developed a concept with a clear basis in these aspects. We formulated different ideas that we later tested in workshops to stimulate the creative process.

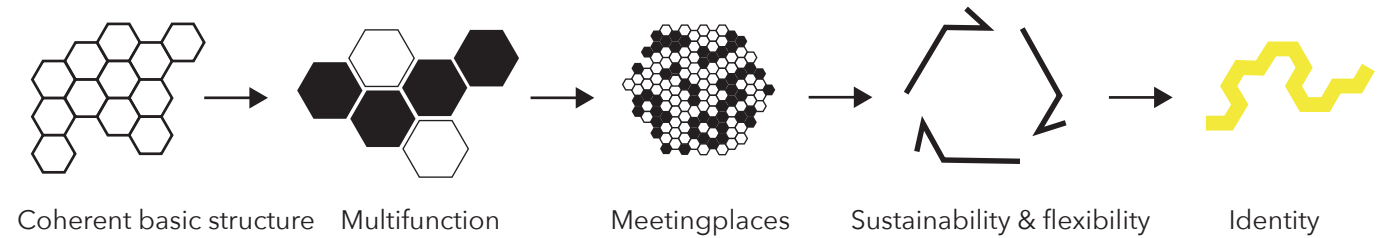
Sketching – Based on the concept that we chose we started sketching and try out different design solutions to see what actually worked on the site. At first we used pencil and paper but when we found an idea we liked we tested it with digital drawing tools to get a better accuracy.

THE DESIGN PROCESS

The inventory and analysis revealed that the present park is a place that is open, empty of activities and therefore lacks reasons to stay. The vegetation today consists mainly of lawns and a few rows of trees. The cycle path through the area is well used but it is surrounded by barriers like fences and houses with no buffer zone. This led us to a summary of the main needs within the park:

- A stimulating meeting place where people are tempted to stay
- Plan for a neighborhood with focus on pedestrians and cyclists
- The park is an important part of the new green district and the basis for social life
- The park should attract visitors of different ages and with various interests
- The design should have a long-term perspective and be flexible for future changes
- The area should be sustainable, safe, attractive and full of life
- Take advantage of the site's existing conditions and reuse existing materials when possible
- The park should be based on its history as the old utility garden of Gothenburg
- The new Backa will be a vibrant place where nature, culture and buildings are integrated
- The park will offer different experiences but at the same time have a coherent idea and clear identity
- The vegetation in the park should be varied in density, detail and structure

These main needs served as the general guidelines when we developed our program and vision. The vision that we came up with was based on the vision in the competition that was an attractive, safe and sustainable park. We named our concept "Side effect" (BI-EFFEKT) and the main focus is on the social life but also on the ecological sustainability. These two aspects together creates a strong identity and an attractive park. With our proposal for Selma's park new side effects in Backa are created: community, sustainability and identity.

THE RESULT

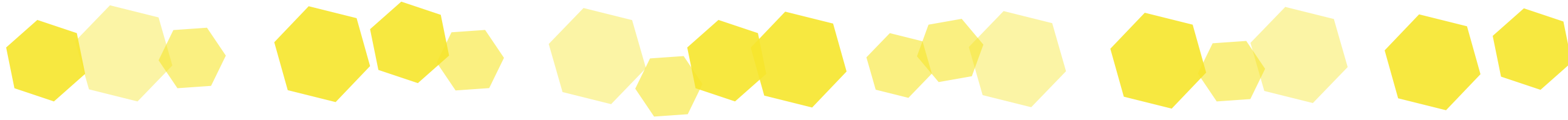
With the design proposal "Side effect" we want to create a new green link in Backa that stimulates meetings through socially activated greenery. The main side effect of the design is a sustainable district with a strong feeling of community. To connect to the history of Backa as a utility garden, we worked with urban farming for example to create interesting environments both from a biological and experiential perspective. By creating a flexible meeting place with historical connections the side effects of the new park will be a sustainable new link with a strong identity.

DISCUSSION

In the competition 20 entries were accepted including ours. The result wasn't revealed while we completed our master thesis, so we compared all the proposals not knowing the result of the competition. We looked for similarities and differences between the entries and knowledge to bring in to our future work. A striking difference in comparison with our proposal was that we were the only one of all twenty proposals that used a landscape format and one of three entries that worked with large coherent green areas throughout the park. Overall, it was more difficult to find similarities than differences between the proposals. General insights about architectural competitions is that there are many different aspects that affects the result; the importance of the presentation and layout not only the content and the importance of thinking outside the box - in our case the program of the competition.

Sammandrag

Tävlingar är ett vanligt arbetssätt inom arkitektyrket och ger möjligheten att utveckla och testa sina kunskaper i likvärdig konkurrens med andra inom samma yrke. Genom att delta i en tävling såg vi en möjlighet att prova detta sätt att arbeta som inte testats under samma press och konkurrens under utbildningen. Detta var ett sätt för oss att bygga erfarenheter inför det kommande yrkeslivet och samtidigt få använda den kunskap vi samlat på oss under de cirka fem åren på utbildningen till landskapsarkitekter.

Vi valde att delta i den allmänna arkitekttävlingen "Selmas park" i stadsdelen Backa, Göteborg. Tävlingen gick ut på att ta fram ett gestaltungsförslag för ett parkstråk i Backa, där en ny stadsdel håller på att växa fram. Parken skulle fungera som en grön nerv i området och binda ihop den äldre bebyggelsen med den nya.

Uppgiften för tävlingen löd:

- Att gestalta "Selmas park - Framtidens park".
- Att motivera utgångspunkter i förslaget samt varför och hur förslaget bidrar till att vision och programönskemål för parken uppfylls.

Vårt mål med denna uppsats var att utforma en attraktiv, trygg och hållbar park utifrån den givna visionen och bygga erfarenheter inför vårt kommande yrkesliv. Den frågeställning som vi ville besvara var: "Hur skapar vi ett gestaltungsförslag för Selmas park i Backa som svarar på tävlingsprogrammets vision om en attraktiv, trygg och hållbar park?"

Detta uppnåddes genom att göra en grundlig inventering av det material som fanns tillgängligt i tävlingsprogrammet, en SWOT och Lynch inspirerad analys, tillämpning av ett bearbetat parkprogram från Göteborgs stad samt att studera referensobjekt med liknande förutsättningar för ytterligare inspiration. Den vision som vi sedan kom fram till baserades på den givna visionen i tävlingen och utgjorde grundpelarna i vårt koncept "BI-EFFEKT". Konceptets största fokus är på det sociala livet men även den ekologiska hållbarheten. Dessa två aspekter skapar tillsammans en identitetsstark och attraktiv parkmiljö. Med vårt förslag för Selmas park skapas nya bieffekter i Backa som gemenskap, hållbarhet och identitet.

Resultatet av vårt examensarbete är tävlingsförslaget med namnet "BI-EFFEKT: Ett tävlingsförslag för Selmas park i Backa, Göteborg. Planscher." Dessa är utformade på samma sätt som inlämningen av presentationen för tävlingsförslaget i arkitekttävlingen. Detta dokument beskriver arbetsprocessen, gestaltungsförslaget mer ingående samt en diskussion innehållande reflektion över våra resultat.

Allmänna insikter om att ställa upp i en arkitekttävling är att det finns många olika aspekter som påverkar resultatet, vikten av presentation och layout och inte bara fokus på innehållet samt vikten av att våga tänka "utanför boxen", i vårt fall programmet för tävlingen. Vår gestaltning är dock bara en av flera tänkbara lösningar för Selmas park, men förhoppningen är att den gestaltning som vi tagit fram kan fungera som inspiration för andra som har i uppgift att gestalta parkområden med liknande förutsättningar i framtiden.

Innehållsförteckning

DEL I : INTRODUKTION

- BAKGRUND

Arkitekttävlingar.....	9
Allmän arkitekttävling: "Selmas park".....	9
Bakgrund till området.....	10
Begreppet hållbarhet.....	10
Problematisering.....	11
Syfte.....	11
Frågeställning.....	11
Avgränsningar.....	11
Examenarbetets delar.....	11

- METOD

Inventering.....	12
Analys.....	12
Referensobjekt.....	12
Sammanfattning förstudie.....	13
Program.....	13
Konceptgenerering.....	13
Skissarbete.....	13
Jämförelsestudie.....	13

DEL II : GESTALTNING

- GESTALTNINGSPROCESSEN

Behov utifrån inventering.....	15
Analysresultat.....	16
Referensobjekt: The High Line Park.....	18
Referensobjekt: The Red Ribbon Park.....	19
Referensobjekt: The Goods Line.....	20
Sammanfattning förstudie.....	21
Utformning av vision och koncept.....	22

- GESTALTNINGSFÖRSLAGET

KonceptBI-EFFEKT.....	23
Parkstråket.....	24
Parkrummen.....	24
Gestaltningförslagets BI-EFFEKTER.....	30

DEL III : UTVÄRDERING

- JÄMFÖRELSESTUDIE

Granskning.....	32
Lärdomar.....	32

- ALLMÄN DISKUSSION

Tävlingen.....	33
Samarbetet.....	33
Arbetetsupplägg.....	33
Gestaltningprocessen.....	33
Metoderna.....	34
Eventuella felkällor.....	34
Landskapsarkitektens roll.....	34
Reflektion över resultatet.....	34
Nya frågeställningar.....	35

- REFERENSER

Texthänvisning med källuppgifter.....	36
Figurförteckning med källuppgifter.....	36

DEL I : INTRODUKTION

Examensarbetets bakgrund innehållande val av ämne, syfte, frågeställningar och avgränsningar. Därefter följer en beskrivning av de metoder som använts under arbetets gång.

BAKGRUND

Inom arkitektyrket är tävlingar en vanligt förekommande arbetsform, som ger möjlighet att i likvärdig konkurrens med andra inom samma yrke utveckla och testa sin skicklighet (Sveriges arkitekter 2016). Genom att delta i en tävling fick vi prova på detta arbetssätt som är vanligt förekommande i yrkeslivet men som inte riktigt testas under samma press och konkurrens under utbildningen. En tävling innebär större självständighet då det ej går att föra en dialog med beställaren och en tolkning av programmet måste därför göras på egen hand. Detta var ett sätt för oss att bygga erfarenheter inför det kommande yrkeslivet och samtidigt få använda all den kunskap vi samlat på oss under de cirka fem åren på utbildningen till landskapsarkitekter.

Arkitekttävlingar

En arkitekttävling är ett sätt för beställaren att finna den optimala föreningen av form, funktion och ekonomi för sitt projekt och välja den för projektet mest lämpliga arkitekten. För arkitekterna innebär tävlingsformen att flera arkitekter samtidigt arbetar med samma uppgift utifrån samma förutsättningar och i konkurrens om ett utlovat uppdrag samt eventuell prissumma (Sveriges arkitekter 2016). Det är därför ett bra sätt att pröva och utveckla både sin egen förmåga och arkitekturen. För att valet av vinnaren ska bli så objektivt och rättvist som möjligt genomförs tävlingarna med lika villkor för alla deltagande och med anonyma förslag. De tävlande kommunicerar därför inte med arrangören under själva tävlingsarbetet och tävlingsförslagen bedöms av en i förväg utsedd, kvalificerad jury. Arkitekttävlingarna följer ett givet regelsystem och reglerna uppfyller Lagen om offentlig upphandling, LOU, och anknyter till de internationella regler som fastställts av UNESCO (Sveriges arkitekter 2016). Genom detta regelsystem definieras begreppet arkitekttävling och knyts till de grundläggande principerna om program, professionell bedömning, anonymitet, pris och fortsatt uppdrag efter tävling (Sveriges arkitekter 2016).

Det finns två olika typer av arkitektävlingar vilka är idétävling och projekttävling. Den förstnämnda arrangeras när målet är att ta fram underlag för flera olika handlingsalternativ eller att diskutera kring alternativa lösningar utan att utlova ett fortsatt uppdrag. Projekttävlingen arrangeras istället när syftet är att få fram en grund för ett förverkligande av förslaget och upphovsmannen binds då till ett fortsatt engagemang för arkitektuppdraget (Sveriges arkitekter 2016). Tävlingarna kan även arrangeras i olika former:

Allmän tävling – Alla som vill kan vara med och tävla genom att lämna in ett förslag.

Inbjuden tävling – Riktade till en mindre grupp av arkitekter som väljs ut och bjuds in av arrangören.

Markanvisningstävling – Ett företag får rätt att köpa mark av en kommun för att bygga och tävlingen anordnas för att avgöra vilket företag som ska få rätt att bebygga marken, man kan då fokusera på gestaltningen istället för att enbart sälja till högsta pris (Sveriges arkitekter 2016).

Utöver detta finns även *parallella uppdrag* vilket innebär att beställaren ger uppdrag till flera arkitektföretag samtidigt. Det som skiljer denna form från arkitekttävlingar är att det sker en dialog mellan leverantören och beställaren som på detta sätt kan påverka projektet under uppdragets gång (Sveriges arkitekter 2016).

Allmän arkitekttävling : "Selmas park - Framtidens park"

Tävlingen gick ut på att ta fram ett gestaltungsförslag för ett parkstråk i Backa, där en ny stadsdel håller på att växa fram. Parken ska fungera som en grön nerv i området och binda ihop den äldre bebyggelsen med den nya. Visionen är att parken ska vara en levande plats med rörelse och lekfull arkitektur som inbjuder till kreativitet och delaktighet. Den ska kännas välkomnande och ha en hög kvalitet på de gröna ytorna. Social hållbarhet är i fokus i tävlingen och förutsättningar ska ges för olika aktiviteter och intressen. Gestaltningen bör erbjuda varierande rumsligheter och stämningar men ändå ha en övergripande idé och ett tydligt formspråk, för att ge parken en stark identitet. Syftet med tävlingen enligt Göteborgs stad var att ta fram ett nytänkande, väl gestaltat, utvecklingsbart och genomförbart förslag för parken. En viktig del var att parken ska locka alla slags människor till vistelse och dessutom främja till möten mellan dessa. Förslaget skulle innehålla en grundidé för hela Selmas park samt ett mer detaljerat förslag på ett utsnitt av den södra delen av parken (Park- och naturförvaltningen 2015).

Tävlingsuppgiften löd:

- "Att gestalta Selmas park - Framtidens park."
 - "Att motivera utgångspunkter i förslaget samt varför och hur förslaget bidrar till att vision och programönskemål för parken uppfylls."
- (Park- och naturförvaltningen 2015, sid. 10)

Bakgrund till området

Med 980 000 invånare i Stor-Göteborg är det Sveriges näst största tätort (Göteborgsregionens kommunalförbund 2015). Staden är belägen på västkusten vid Göta älvs mynning och många av Skandinavians större industrikoncerner har sitt ursprung här. Göteborg fortsätter att växa och behöver därför utvecklas så att det blir långsiktigt hållbart (Stadsbyggnadskontoret 2009). För att skapa ett fungerande hållbart samhälle måste sociala och kulturella perspektiv vägas samman med de ekonomiska och miljömässiga aspekterna (Boverket 2016). Planerings- och utbyggnadstakten i Göteborg har ökat kraftigt de senaste åren och när stadsstrukturen förtätas blir tillgänglighet en viktig aspekt (Stadsbyggnadskontoret 2009). En annan betydande aspekt är att det finns olika typer av grönområden på rimliga avstånd från bostäder och arbetsplatser samt att de gröna strukturerna stödjer de som rör sig och är fysiskt aktiva i staden (Stadsbyggnadskontoret 2009). Att de offentliga platserna tilltalar olika grupper är också viktigt, detta för att främja integration och möten. Områden som uppmuntrar till olika former av fysisk aktivitet har ofta goda förutsättningar att stimulera till möten mellan människor och olika grupper i samhället. Lekmiljöer besöks exempelvis inte bara av barn utan även av föräldrar och andra vuxna. Det behövs därför multifunktionella platser som attraherar unga såväl som äldre (Boverket 2013). För att få människor att samlas på en gemensam yta utomhus krävs en integrering av olika aktiviteter och funktioner (Gehl 2006). Detta är av största vikt för att den sociala hållbarheten ska stärkas i Backa.

Väl utformade platser i den offentliga miljön, där medborgare tidigt involveras medför ofta att invånarna trivs och att skadegörelse i sin tur minskar (Hulterström 2010). Att utgå från varje plats unika kvaliteter och dess historia är grundläggande för att resultatet ska bli bra. Framtidens Selma ligger i området Skälltorp i stadsdelen Backa i Göteborg och detta område tillhör det som i Göteborgs översiktsplan kallas för mellanstaden (Stadsbyggnadskontoret 2009). Denna representeras av de glest bebyggda, gröna och luftiga grannskapsenheterna från 60- och 70-talets miljonprogramsområden (Hulterström 2010). Mellanstadens potential ligger i att förtäta med bostäder och olika verksamheter samtidigt som dess gröna strukturer och den luftiga karaktären värnas och bevaras (Boverket 2013). Backa har ett kulturvärde i sin bebyggelsemiljö och historia med sin småskalighet och grönska (Hulterström 2010).

Områdets värde ligger också i dess historiska roll som Göteborgs nyttoträdgård som med sin bördiga jordbruksmark försåg staden med grönsaker, frukt och blommor (Hulterström 2010).

Framtidens Selma har en blandning av bostäder och verksamheter, bostadsnära grönska samt kvalitativa parkmiljöer som av denna anledning bör sparas och ytterligare utvecklas för att skapa en attraktiv stadsdel och en långsiktigt hållbar utveckling (Hulterström 2010). Hållbar utveckling förutsätter dock både en långsiktighet och helhetssyn samt ett globalt perspektiv (Nationalencyklopedin 2016).

Begreppet hållbarhet

I Bruntlandkommissionens rapport "Vår gemensamma framtid" som publicerades år 1987 definieras hållbarhet på följande sätt:

"Hållbar utveckling är sådan utveckling som tillfredsställer nuvarande behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillfredsställa sina behov."

Begreppet hållbarhet kan definieras på olika sätt och ett av dessa är att det finns tre olika dimensioner av hållbar utveckling, ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Dessa stödjer varandra gemensamt och ömsesidigt för att skapa en långsiktig och hållbar samhällsutveckling (Urban Utveckling & Samhällsplanering AB 2016).

Ekologisk hållbarhet - Miljön ska skyddas och en effektiv användning av energi och naturresurser bör skapas (Urban Utveckling & Samhällsplanering AB 2016).

Ekonomisk hållbarhet - Ekonomin ska gå ihop, efterfrågan ska mötas med lämpligt utbud och den lokala ekonomin ska värnas genom att använda lokala produkter och tjänster (Urban Utveckling & Samhällsplanering AB 2016).

Social hållbarhet - Ingen tydlig allmän definition finns men denna dimension fokuserar på människor och mjuka värden såsom demokrati, livsstilar och mänskliga rättigheter (Urban Utveckling & Samhällsplanering AB 2016). Viktiga ämnen är exempelvis folkhälsa, trygghet, livskvalitet, kultur och jämställdhet.

Figur 1. Karta över Göteborg. Stadsdelen Backa och läget för Selmas park är markerat med gult i kartan. Underlag från Park- och naturförvaltningen, bearbetad av författarna.

Problematisering

I och med att vi valde att ställa upp i en arkitekttävling kom också den centrala uppgiften med att försöka tolka och besvara arrangörens tävlingsprogram efter bästa förmåga. Eftersom detta var en tolkningsfråga fanns det utrymme för misstolkning och det var en relativt stor felkälla i arbetet. Det var därför av största vikt att noggrant studera och läsa tävlingsprogrammet för att kunna skapa ett starkt tävlingsbidrag. Viktiga frågor, utöver tävlingsprogrammet, som vi behövde besvara var hur man gestaltar offentliga parkrum med inriktning på social hållbarhet som även rymmer plats för framtida förändringar och hur vi som landskapsarkitekter kan förutse dessa förändringar och utforma fungerande, hållbara parker samt attraktiva parker i framtiden.

Syfte

Syftet med arbetet var att skapa ett gestaltningsförslag för Selmas park i Backa, Göteborg, med utgångspunkt i tävlingsprogrammet. Målet var att gestalta en attraktiv, trygg och hållbar park utifrån den givna visionen och att bygga erfarenheter inför det kommande yrkeslivet.

Frågeställning

Hur skapar vi ett gestaltningsförslag för Selmas park i Backa som svarar på tävlingsprogrammets vision om en attraktiv, trygg och hållbar park?

Avgränsningar

Genom deltagandet i den allmänna arkitekttävlingen för "Selmas park - Framtidens park" begränsades examensarbetet till de förutsättningar som givits av Göteborgs Stad gällande programpunkter, vision och format. Inventering och analys av platsen skedde med hjälp av det material som tillhandahölls av tävlingsarrangören.

Tävlingsformat

I tävlingen skulle handlingarna redovisas på högst fyra stycken A1 planscher och även lämnas in i A3-format monterat på kartong eller liknande. Samtliga planscher skulle också lämnas in digitalt via den elektroniska anbudstjänsten i ett pdf-format. Följande handlingar skulle ingå i tävlingsförslaget:

- Beskrivning av koncept i bild eller plan
- Strukturplan i valfri skala
- Situationsplan 1:1500 som visar tänkt utveckling över hela tävlingsområdet
- Situationsplan skala 1:500 över utsnitt delområde som ingår i detaljplaneområdet

- 4 stycken tvärsektioner skala 1:200
- 2 stycken perspektiv utifrån underlagsfoton
- Valfria skisser, bilder och sektioner som belyser förslaget
- Kort beskrivande text på planscher som motiverar förslaget och som beskriver hur förslaget bidrar till att visionen för parken uppfylls (Park- och naturförvaltningen 2015)

Geografiskt

Vi arbetade med att ta fram ett gestaltningsförslag för en cirka 52 000 kvm stor och 900 meter lång park i Backa på Hisingen, Göteborg.

Tidsmässigt

Tävlingen utlystes i december 2015 och den 20 januari 2016 startade vi vårt arbete med att ta fram ett förslag. Förslaget skulle vara färdigt och inskickat till Göteborgs Stad senast den 15 mars 2016 och bedömningen av alla tävlingsbidrag beräknades vara klar 1 juni 2016.

Tematiskt

Då tävlingsprogrammet och det tillhörande underlaget var omfattande tvingades vi prioritera mellan dessa. Efter att vi gått igenom allt material lades fokus på medborgardialog för att kunna jobba med den sociala hållbarheten och svara på invånarnas önskemål. Det som prioriterades bort var de tekniska dokumenten såsom ledningskartor och dagvattenutredning.

Ekonomiskt

För den del av Selmas park som omfattas av detaljplanen, det vill säga det detaljerade utsnittet, är budgeten 20 mkr för både projektering och genomförande. Detta var dock inget vi tog hänsyn till eller räknade på i vårt tävlingsförslag.

Examensarbetets delar

Resultatet av vårt examensarbete är tävlingsförslaget med namnet "BI-EFFEKT: Ett tävlingsförslag för Selmas park i Backa, Göteborg. Planscher." Dessa planscher är utformade på samma sätt som inlämningen av presentationen för tävlingsförslaget i arkitekttävlingen. Denna skriftliga del beskriver arbetsprocessen, gestaltningsförslaget mer ingående samt en diskussion innehållande reflektion över våra resultat. Målgruppen är i första hand juryn samt praktiserande landskapsarkitekter, beställare och även allmänheten.

METOD

I examensarbetet arbetade vi fram ett gestaltungsförslag till tävlingen för Selmas park. Examensarbetet är uppdelat i två delar, dels tävlingsförslaget som utgör resultatet av arbetet samt denna skriftliga del innehållande bakgrund, gestaltungsprocessen och en avslutande utvärdering. Gestaltungsarbetet för att ta fram tävlingsförslaget kan delas upp i olika delmoment som bestod av följande steg:

Inventering

Området inventerades med hjälp av de programhandlingar som fanns tillgängliga i tävlingsprogrammet. Materialet var omfattande och innehöll bland annat dwg-filer, foton, detaljplaner, dagvattenutredning, ledningskartor, kvalitetsprogram, solstudier, medborgardialoger, cykelprogram, Sketchup-modell och befintliga träd. I kombination med detta diskuterade vi kontinuerligt kring vilka intentioner vi bedömde som viktigast i tävlingsprogrammet och sammanfattade samtidigt detta i ett dokument som sedan stod till grund för nästa steg i gestaltungsprocessen. Under inventeringen identifierade vi platsens befintliga förutsättningar och kvaliteter med hjälp av det material vi samlat på oss under inläsningsperioden. Vi gjorde denna inventering på två olika nivåer, en översiktlig nivå och en mer inzoomad täckande detaljplaneområdet. Den översiktliga skalan inventerades för att visa på områdets plats i Göteborg och kopplingar till omkringsliggande strukturer för att kunna se platsen i sitt större sammanhang: *Selmas park - Skälltorp - Backa - Hisingen - Göteborg*. Den mer inzoomade skalan fokuserade på en högre detaljeringsgrad såsom befintlig växtlighet, rumslighet, rörelsemönster och mikroklimat i de olika mindre parkrummen längs med parkstråket.

Analys

För att få en tydligare uppfattning om platsen analyserades denna med hjälp av analysmetoden SWOT samt med inspiration från Lynch analysmetod. Vi identifierade områdets styrkor (S), svagheter (W), möjligheter (O) och hot (T) och med inspiration från Lynch's strukturanalys (Lynch 1964) påvisade vi platsens stråk, barriärer, områden, noder och landmärken. Analysmetoderna applicerades sedan tillsammans på platsen där Lynch olika element gavs nummer: *1 = stråk, 2 = barriärer, 3 = områden, 4 = noder och 5 = landmärken* medan SWOT-analysen behöll de befintliga förkortningarna: *S = styrka, W = svaghet, O = möjlighet och T = hot*. Vi kombinerade dessa metoder och två exempel på hur vi använde oss av detta skulle kunna se ut såhär:

1S = ett stråk som uppfattas som en styrka

3O = ett område som har potential att utvecklas

Denna kombinerade metod applicerades sedan på kartor i de två olika skalorna och presenteras i två analysplaner.

Avslutningsvis inspirerades vi av ett parkprogram framtaget av Göteborgs stad som används vid deras utvecklingsarbete och framtagande av parkplaner (Park- och naturförvaltningen 2007). Där föreslås en övergripande strategi för hur detta parkplanearbete kan läggas upp som bland annat behandlar följande frågor :

Karaktär - Vad är stadsdelen?

Inom räckhåll - Vad och hur nära?

Omhändertaget - Inte, lite eller mycket?

Önska - Brainstorma idéer och förslag

Välj - Prioritera mellan idéerna och förslagen

Lyssna - Öppet möte med allmänheten

Förändra - spegla åsikter och kunskaper från tidigare skeden

Förverkliga - genomför i praktiken

(Park- och naturförvaltningen 2007)

Strategin bearbetades för att vara användbar för oss då de tre sista stegen lyssna, förändra och förverkliga låg utanför tävlingens ramar. Metoden användes för att få en tydligare och mer platsspecifik bild av Backa och hjälpte oss bland annat att svara på frågor som: Vad är typiskt för stadsdelen? Namn på platser? Vilka är människorna som bor där och vad är karaktäristiskt för just dem? Svaren på programmets frågor och olika delar presenteras sammanfattat i punktform i detta arbete.

Referensobjekt

Inför gestaltningen valde vi ut tre referensobjekt som inspirationskällor att studera i det fortsatta arbetet. Denna metod fungerade som ett sätt att inhämta både kunskap och inspiration gällande parkgestaltning överlag. Då Selmas park är ett väldigt avlångt parkstråk valde vi ut "The High Line Park" i New York, "The Red Ribbon Park" i Kina och "The Goods Line" i Sydney som referensprojekt med liknande förutsättningar. Dessa tre projekt studerade vi sedan utifrån aspekterna idé och innehåll medan vi kontinuerligt reflekterade och diskuterade vad vi kunde lära oss och ta med oss till vårt eget projekt. Utöver dessa referensobjekt studerade vi även andra tävlingsbidrag för att få inspiration till bland annat presentation och upplägg.

Sammanfattning förstudie

Resultatet från våra analyser samt referensobjekten ledde oss till riktlinjer för vår utveckling av program och vision. Dessa presenteras i ett sammanfattande SWOT-diagram samt utvecklingsmöjligheter och inspirerande idéer.

Program

I utformningen av programmet utgick vi först och främst från tävlingsprogrammets punkter som vi sedan anpassade och ändrade efter vårt resultat från den sammanfattade förstudien. Programpunkterna och visionen för området fungerade sedan som tydliga mål att arbeta mot i det kommande gestaltungsarbetet och blev på detta sätt styrande och vägledande i alla våra beslut.

Konceptgenerering

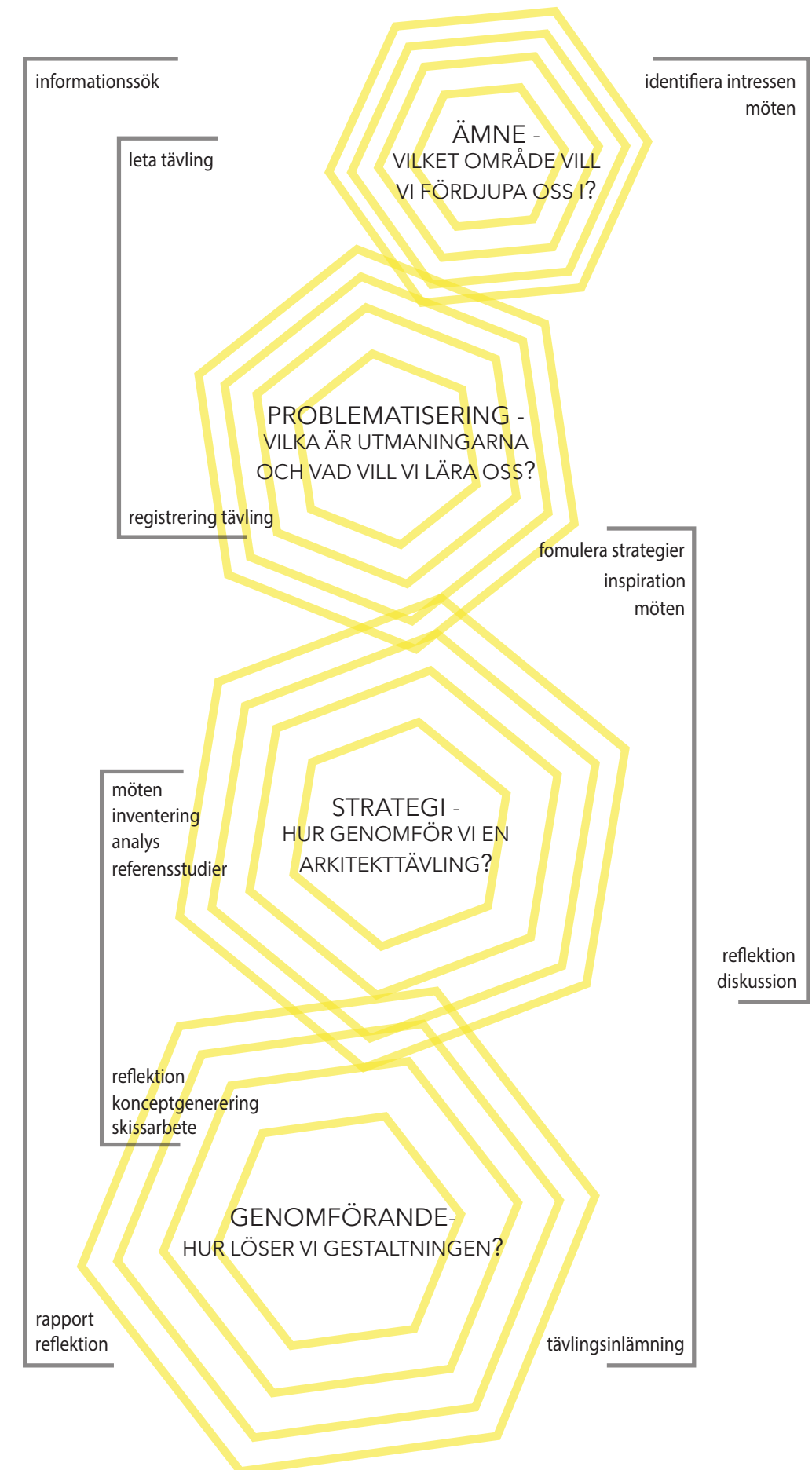
Ett stort fokus låg på tävlingsbidragets övergripande idé och koncept då ambitionen för hela tävlingen var att ta fram just en stark grundidé för parken. För att svara mot den framtagna visionen och programmet utarbetades ett koncept med tydlig förankring i just detta. Utifrån denna ståndpunkt formulerade vi sedan olika idéer med en tydlig konceptuell kärna för att testa oss fram och få igång den kreativa processen. Konceptet skulle ge platsen en tydlig identitet och samtidigt underlätta det fortsatta gestaltungs- och skissarbetet. Viktigt var även att konceptet var platsanknutet och lätt att ta till sig då tävlingsinlämningens omfattning var begränsad till fyra planscher. Som arbetsredskap hade vi en workshop med idéverkstad där vi diskuterade och undersökte olika gestaltungslosningar konkret i plan.

Skissarbete

Utifrån det framtagna konceptet påbörjade vi skissarbetet då vi provade olika lösningar och idéer för att se vad som faktiskt fungerade på platsen. Till en början använde vi oss av vanligt papper och penna som en snabb skissmetod men gick sedan över till att testa de idéer vi tyckte fungerade med digitala ritverktyg i dator för att få en bättre precision. Efter att ha bestämt oss för en idé så undersökte vi rumsligheten i 3D-programmet SketchUp för att få en verklighetstrogen uppfattning. Därefter bestod arbetet av att rita rent alla skisser i diverse datorprogram för att avslutningsvis sammanställa allt material till tävlingsbidraget. Som en sista del i detta ingick även arbetet med att ta fram en layout och presentera förslaget på ett tydligt sätt.

Jämförelsestudie

Efter gestaltungsarbetet gjorde vi en utvärdering där alla tävlingsbidragen för Selmas park jämfördes med varandra. Med utgångspunkt i juryns kriterier studerade vi likheter och skillnader mellan förslagen samt vad vi kunde ta med oss i framtiden.

Figur 2. Metodkarta över arbetsprocessen.

DEL II : GESTALTNING

Beskrivning av
gestaltungsprocessen och dess
resultat som legat till underlag för
tävlingssbidraget.

GESTALTNINGSPROCESSEN

På följande sidor presenteras vår arbetsprocess innehållande resultatet från inventeringen och analysen av platsen, inspiration från de utvalda referensobjekten samt en sammanfattning av denna förstudie. Detta arbete ledde oss sedan till utformningen av vårt program och koncept.

Behov utifrån inventering

I gestaltningens första skede studerade vi noggrant tävlingsprogrammet och det material vi fått tillgång till på olika nivåer, mer översiktligt med omgivning samt mer detaljerat inom parkstråket. Efter kontinuerliga diskussioner, tolkningar och avvägningar sammanfattade vi de viktigaste behoven i en punktlista:

- Behovet av en *stimulerande mötesplats* där man lockas till vistelse och rörelse
- Parkstråket är en viktig del i det nya gröna Backa och basen för det gemensamma *sociala livet* där de sociala banden stärks
- Parken ska utgöra en *attraktion för hela Göteborg* och locka besökare i olika åldrar och med olika intressen
- Förslaget ska hålla i ett långt tidsperspektiv och samtidigt vara *flexibelt* för framtida förändringar
- Det ska fungera som ett *hållbart, attraktivt och tryggt* område fullt av liv och rörelse
- Ta tillvara på platsens *befintliga förutsättningar* och återanvända befintliga material i den mån detta är möjligt
- Parkmiljön ska ta avstamp i sin *historia* som Göteborgs egen nyttoträdgård
- Det nya Backa ska vara en *levande plats* där natur, kultur och byggnader integreras
- Parken ska erbjuda olika rumsligheter, stämningar och upplevelser men samtidigt ha en *sammanhållen idé och identitet*
- *Grönskan* i parken bör vara varierad i täthet, detaljering och struktur

Figur 5-12. Dagens parkstråk är generellt öppet och oprogrammerat. Växtmaterialiet är enformigt och utgörs främst av gräsytor och enstaka trädtrader.

Figur 3. Vy mot Kyrkåsberget i söder, till vänster i bild syns förskolegården och biblioteket. Cykelvägen utgör ett tydligt huvudstråk omgärdat av fysiska barriärer i form av staket, bommar och byggnader.

Figur 4. Vy mot norr från Backadalen. Idag är gång- och cykeltrafik separerad från biltrafik med en lång ramp från Kyrkåsberget.

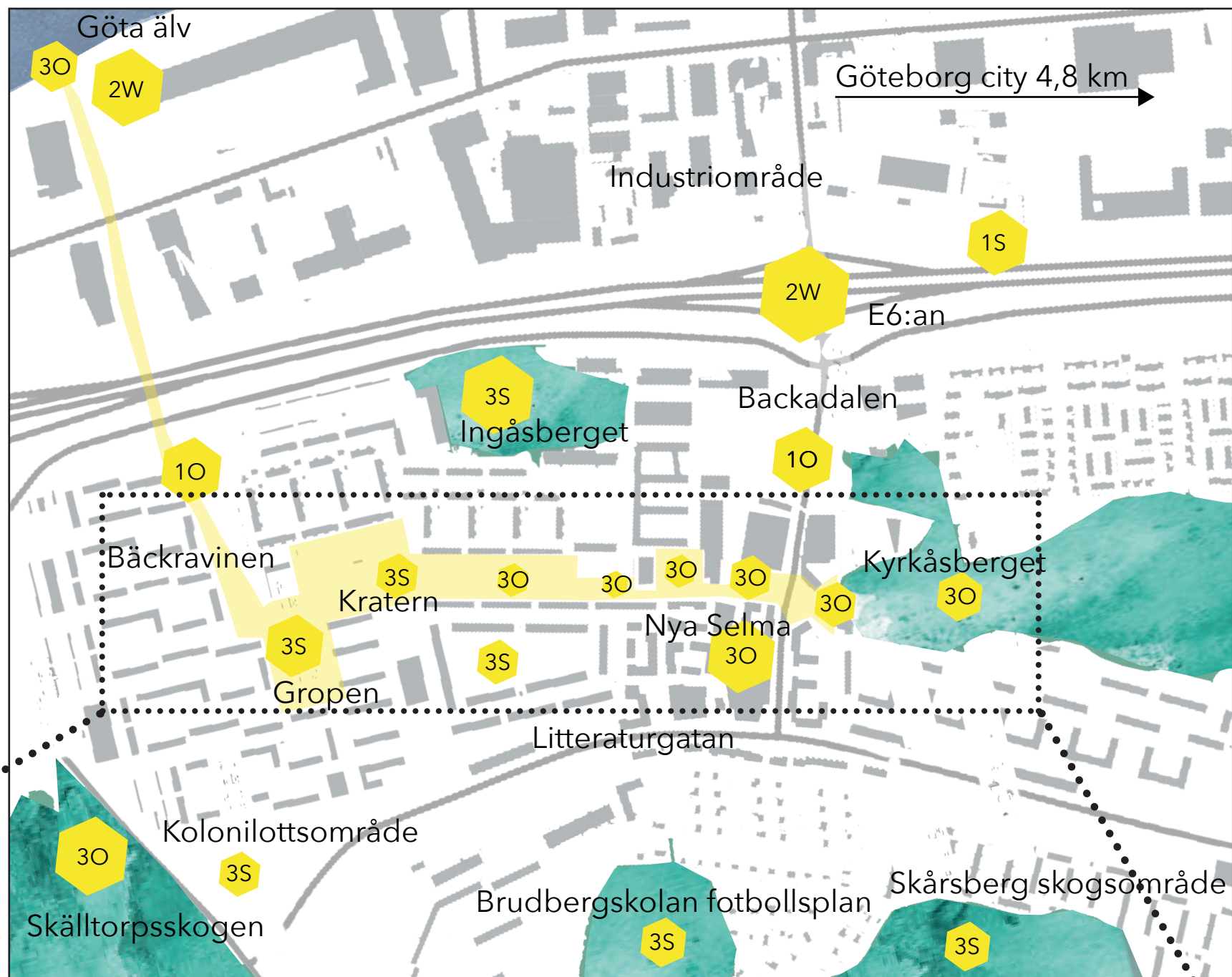
Analysresultat

Analyskartorna på denna sida visar på områdets viktigaste delar och funktioner samt dess omgivningar i en kombinerad Lynch och SWOT-analys. I tävlingsinlämningen utelämnades dessa resultat för att istället ge utrymme åt gestaltungsförslaget.

Vid analysen av platsen fastställdes det att parkstråket saknar identitet. Det består till största delen av öppna gräsytor utan några funktioner samt trädrader och ett enkelt gång- och cykelvägnät. Det finns få platser som lockar människor till vistelse längs med stråket och inga självklara mötesplatser.

Befintliga kvaliteter som Kratern, Gropen och Bäckravinen har potential att bli spännande, naturlika inslag i parken men behöver tillgängliggöras och kopplas bättre till resten av parkstråket. Kopplingarna till omkringliggande grönområden är också dessa svaga och barriärer som E6:an, Litteraturgatan och Backadalen bör överbryggas. Även kopplingen till Göta älv är svag beroende på E6:ans barriäreffekt.

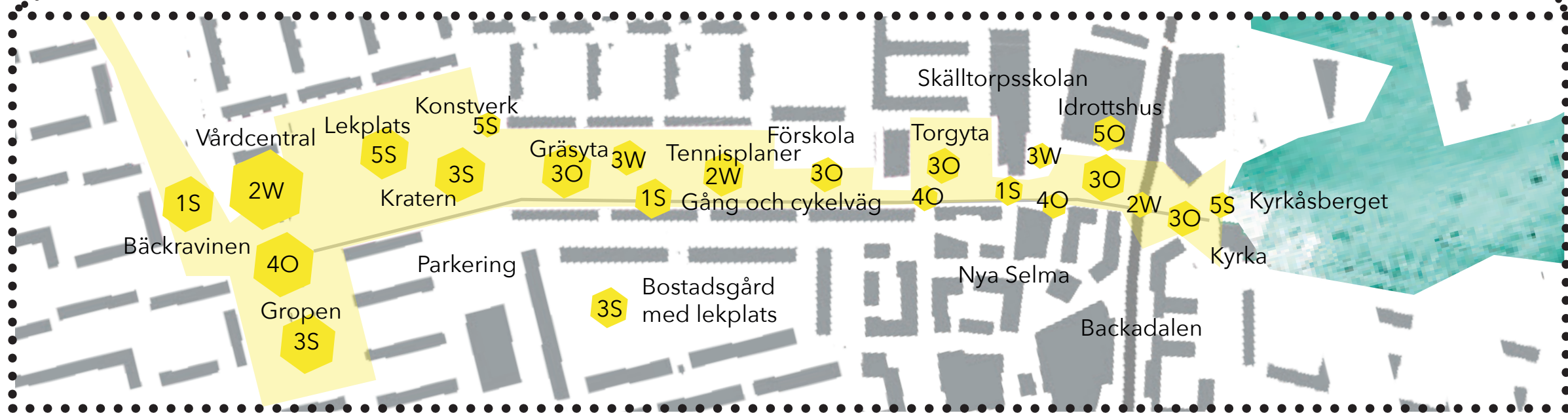
Parken har en tydlig inramning av bostadshus och är avlång till sin form vilket skapar en tydlig riktning och ger möjlighet att skapa olika rumsligheter och karaktärer.

Figur 13. Analyskarta över parkstråket samt dess omgivning. Underlag från Park- och naturförvaltningen, bearbetad av författarna.

LEGEND

- 1** = stråk
2 = barriär
3 = område
4 = nod
5 = landmärke
S = styrka
W = svaghet
O = möjlighet
T = hot

Figur 14. Inzoomad analyskarta över parkstråket. Underlag från Park- och naturförvaltningen, bearbetad av författarna.

ANALYS - UTVALDA STRATEGIER FRÅN GÖTEBORGS STADS PARKPROGRAM

Göteborgs stad har tagit fram ett parkprogram i deras utvecklingsarbete med dess parker och de föreslår en strategi för hur man arbetar med parkplaner på stadsdelsnivå. Vi bearbetade deras metod för att göra den användbar för vårt projekt och besvarade frågor rörande karaktären för stadsdelen, vad som finns inom räckhåll i Backa, hur omhändertagen platsen är, vad som önskas på platsen och vilka idéer vi vill prioritera och genomföra. Detta gav oss en tydligare, mer platsspecifik bild av Backa och svaren på frågeställningarna sammanfattas nedan:

Karaktär - Vad är stadsdelen?

- Miljonprogramsområde från 1970-talet
- Prioriterat utbyggnadsområde
- Grön och luftig med gles bebyggelse i 3-4 våningar
- Rik på idrotts- och föreningsliv
- Trafikseparerat
- Naturnära och samtidigt stadsnära
- Historisk jordbruksbyggd från 1800-talet
- Svaga sociala band mellan invånarna på grund av bristande trygghet, tillit och trivsel

Inom räckhåll - Vad och hur nära?

- 20 minuter från centrala Göteborg
- Närhet till Göta älv
- Olika målpunkter för utflykt och rekreation såsom Hälsans stig, Backa västergård med djurhållning samt koloniområden
- Idrottsaktiviteter inom och kring området
- Stora kringliggande trafikleder som exempelvis E6:an
- Industriområde med handel längs med Göta älv

Omhändertaget - Inte, lite eller mycket?

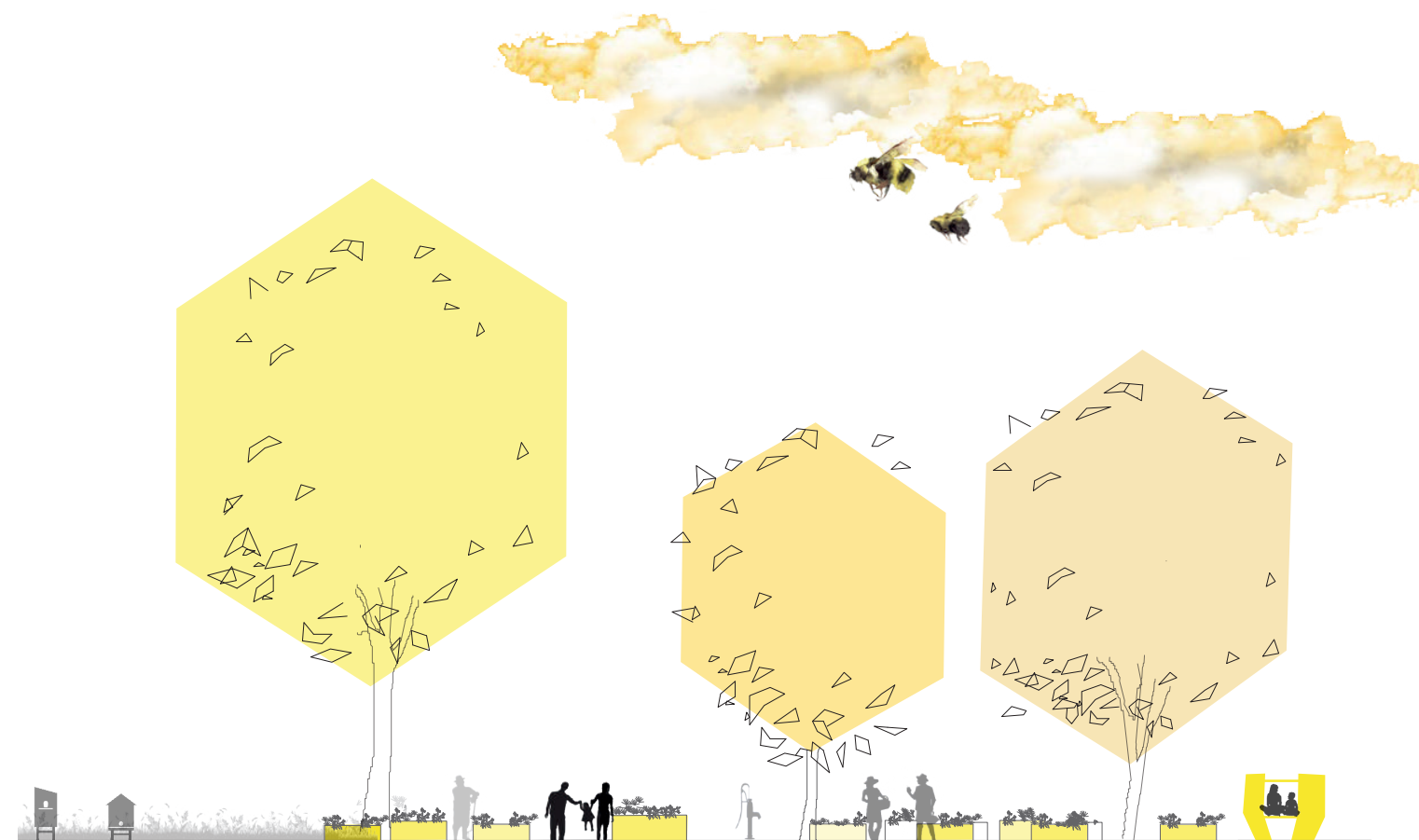
- Öppna, oprogrammerade gräsytor som upplevs oplanerade
- Ensartad vegetation ger ett enformigt och tråkigt intryck
- Få funktioner och avsaknad av mötesplatser gör att platsen känns ödslig och folktom
- Materialval samt brist på färg i utemiljön gör att parken uppfattas som kal och uttryckslös
- Variationslös utformning gör att parken uppfattas monoton
- Oinspirerande utemiljöer som inte uppmuntrar till deltagande eller vistelse

Önska - Brainstorma idéer och förslag

- Koppla parken till dess omgivning
- Införa varierad grönska
- Skapa mötesplatser och fler sociala arenor med möjlighet att vistas on-, off- och backstage
- Multifunktionella ytor med något för alla
- Tillgängliggöra befintliga kvaliteter
- Skapa en stark identitet för området
- Uppmuntra ytterligare till aktivitet och rörelse för ökad hälsa och välbefinnande
- Skapa folkliv genom trivsamma och attraktiva platser att vistas på
- Välja hållbara lösningar för exempelvis dagvattenhantering och grönytor

Välj - Prioritera mellan idéerna och förslagen

De punkter vi kom fram till vid brainstormingen anser vi vara viktiga och vi ska därför svara på och lösa alla de punkterna i vårt kommande arbete med koncept och förslag.

Figur 15. En varierad grönska med biologisk mångfald och odling skapar möjlighet till social interaktion mellan Backas invånare.

Referensobjekt: The High Line park

Projekt: The High Line Park, New York

Storlek: 2,3 kilometer lång (2,4 hektar)

Byggår: 2006-idag

Kontor: James Corner Field Operations, Diller Scofidio + Renfro

Idé

The High Line Park är en 2,3 km lång offentlig park byggd på en övergiven, upphöjd järnvägsbädd som sträcker sig från Meatpacking District till Hudson Rail Yards på västra Manhattan. Utformningen av parken stod James Corner Field Operations för i samarbete med Diller Scofidio + Renfro och Piet Oudolf. Idén med parken är att bevara platsens själ och historia i form av ett övergivet spårområde och samtidigt tillgängliggöra detta och visa på kontrasten från den livliga gatumiljön nedanför. Den tidigare järnvägen på platsen byggdes år 1934 och användes då för att transportera kött och andra industriprodukter. Detta avslutades på 1980-talet och järnvägen stod sedan öde fram till dess att gruppen "Friends of the High Line" grundades och bestämde sig för att rädda och utveckla spårområdet. Parken är inspirerad av den melankoliska skönheten i denna postindustriella rest av urban infrastruktur som naturen tagit i besittning. Här skapas utrymme för människor att uppleva naturen: det vilda, det ordnade, det intima och det sociala. Den långsmala parken utgör en koreograferad rörelse med varierande vyer, tempon och upplevelser. Den gamla järnvägsrälsen har fått stå som inspiration till designen av bänkar, rabatter och andra detaljer, vilket ytterligare förstärker parkens historiska anknytning och ger hela stråket en tydlig identitet. Parkstråkets detaljer bildar tillsammans en enhetlig och välkomponerad helhet där materialval och växter valts och sammansatts på ett väl genomtänkt sätt (Diller Scofidio + Renfro 2015).

Innehåll

Många av de arter som ursprungligen växte på järnvägen under de 25 år som den utgjorde en övergiven ruin har åter införlivats i parklandskapet. Växtvalen har fokus på inhemska arter och de valdes efter sin hårdighet, hållbarhet samt färgvariation och textur. På många ställen är den gamla rälsen åter införd och integrerad i växtbäddarna och längs med gångstråket. Parken är ett potpurri av växter och innehåller mer än 350 stycken olika arter av perenner, gräs, buskar och träd. Parken ger även utrymme för utställningar och installationer av konstnärer från hela världen. Förutom detta är parkens signum de "peel-up" bänkar som återkommer längs med hela stråket (Diller Scofidio + Renfro 2015).

Figur 16-18. The High Line Park med dess lokala och variationsrika växtmaterial. På den nedre bilden syns kombinationen av den gamla järnvägen och det samtida uttrycket. Foto © Iker Alonso 2012-2015.

Referensobjekt: The Red Ribbon Park

Projekt: "The Red Ribbon Park" i staden Qinhuangdao, Kina

Storlek: 500 meter lång (20 hektar)

Byggår: 2005-2008

Kontor: Turenscape

Idé

I en naturlig terräng med mycket inhemsk vegetation integrerades ett 500 meter långt rött band (red ribbon) med ett flertal funktioner såsom strandpromenad, belysning, sittplatser, ekologiska aspekter och ökad orienterbarhet. Fokus låg på läget i flodkorridoren vid "Tanghe River" och intentionen var att så stor del av denna som möjligt skulle bevaras i den urbana processen. Projektet försöker visa på hur en minimalistisk design-lösning kan åstadkomma en dramatisk förbättring av landskapet. Läget invid floden och den linjära formen skapade både möjligheter och utmaningar i gestaltningen av parken:

- Gott ekologiskt skick - Området var frodigt med en varierande ursprunglig vegetation som utgjorde livsmiljöer för olika sorters arter.
- Misskött och övergivet - Platsen låg vid utkanten av en strandstad och användes för dumpning av sopor. Den innehöll bland annat gamla övergivna bevattningsanläggningar som byggdes för jordbruk för flera år sedan.
- Eventuella trygghets- och tillgänglighetsproblem - På grund av de lummiga miljöerna med uppvuxna buskar och gräs så var platsen praktiskt oåtkomlig och otrygg för människor att använda.
- Krav från användarna - I takt med att staden växte blev platsen efterfrågad av invånarna i omgivningen för rekreation som fiske, bad och motion.
- Exploateringstryck - De nedre delarna av flodkorridoren hade redan blivit exploaterade och detta skulle troligtvis hända även på denna plats vilket hade gjort att den naturliga flodkorridoren sannolikt ersatts av hårdgjorda ytor och prydnadsrabatter om inte "red ribbon" designen hade genomförts (Turenscape 2007).

Den stora utmaningen i projektet var hur man kan bevara de befintliga livsmiljöerna längs floden samtidigt som man skapar nya urbana användningsområden för exempelvis rekreation och utbildning. Lösningen på detta var "The red ribbon" enligt kontoret Turenscape som gestaltade parken.

Innehåll

Ett "rött band" designades mot kulisserna av grön växtlighet och blått vatten. Det är tillverkat av fiberstål och belyses från insidan så att det på natten lyser rött. Bandet är 60 cm högt och bredden varierar från 30 till 150 cm. Olika växter odlas i strategiskt utplacerade hål längs med bandet. Fyra paviljonger gestaltade likt moln är lokaliserade längs med bandet. Dessa ger skydd mot väder och vind, utgör mötesplatser och skapar samtidigt ett visuellt blickfång. Fyra trädgårdar med

Figur 19. The Red Ribbons starka röda färg skapar en tydlig identitet på platsen. Foto © Robert James Hughes 2014.

perennplanteringar i varierade färger fungerar som ett lapptäcke över de tidigare öppna fälten av övergivna soptippar och blir istället estetiska attraktioner. Bandets röda färg lyser upp denna tät bevuxna plats och förbinder de olika typerna naturlig vegetation med de fyra adderade perennträdgårdarna. Bandet skapar på detta sätt ger en struktur som omorganiserar den tidigare misskött och otillgängliga platsen. Den tidigare naturliga platsen har blivit dramatiskt urbaniserad och moderniserad, två attribut som är mycket eftertraktade av de lokala invånarna samtidigt som de ekologiska processerna och ekosystemtjänsterna på platsen är intakta (Turenscape 2007).

Referensobjekt: The Goods Line

Projekt: "The Goods Line" i Sydney, Australien

Storlek: 500 meter lång

Byggår: 2011-2015

Kontor: Aspect Studios

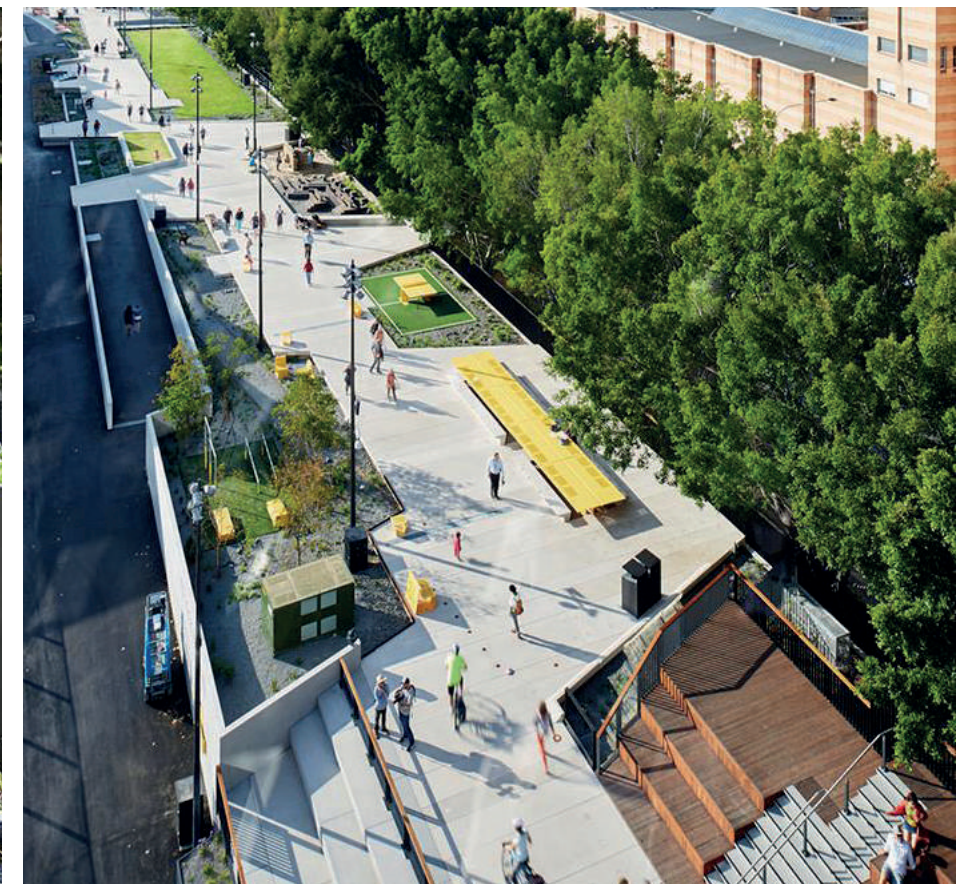
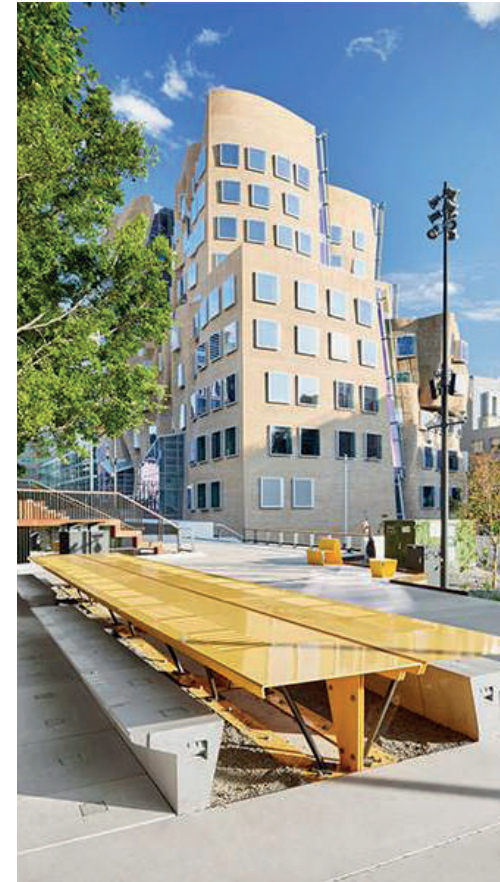
Idé

The Goods Line är en cirka 500 meter lång gemensam gång- och cykelväg och samtidigt en grön offentlig plats ritad av Aspect Studios. Parken förbinder Centralstationen vid Ultimo med Darling Harbour och är omgiven av några av Sydneys viktigaste kulturella, utbildnings- och medieinstitutioner. Historiskt är platsen en gammal järnvägskorridor som utgjorde en del av ett trafikerat fraktjärnvägssystem som öppnades år 1855. När man går genom parken märks därför de gamla järnvägsspåren tydligt. Ett flertal föremål från den gamla järnvägen har bevarats, inklusive en bro över Ultimo Road som byggdes år 1879 samt en lyftkran. Parken är ett tydligt exempel som visar på möjligheterna i att omvandla en isolerad och oanvänd del av stadsrummet till en kreativ och sammanlänkande offentlig destination genom design (Aspect Studios 2015).

The Goods Line erbjuder en bilfri, tillgänglig genomfart och den ansluter mer än 80.000 studenter, invånare och besökare till många av de stora attraktionerna i Sydneys omtyckta Darling Harbour. Designen tog tillvara på den historiska järnvägen och istället för att transportera material transporterar korridoren nu istället varor i den moderna ekonomin som människor, idéer, sociala och kulturella interaktioner. Tanken är att parken på detta sätt ska fungera som en ny typ av social infrastruktur där flera möjligheter för att träffas, leka och utbyta idéer kan uppstå. Konstruktionerna i parken är byggda i robusta material för att koppla till järnvägens tidigare infrastruktur - grus, betong, stål och trä. Genom att anamma nytänkande metoder för tolkning av området blir den rika historien av The Goods Line uppmärksammas samtidigt som det tillför en ny identitet för området (Aspect Studios 2015).

Innehåll

Parken innehåller en serie av utvecklade platser eller plattformar som kan användas på ett varierande sätt för offentlig underhållning, rekreation, studier eller andra aktiviteter. Det finns ett antal platser med blandad användning, besökare kan ha picknick vid matborden eller ligga i solen på de öppna gröna gräsytor. Det finns pingisbord, "plugghörnor" bland träden och en lekplats med vatteninslag för barnen med en intilliggande sandlåda skuggad av fikonsträd. Det är den perfekta platsen att ta en paus på i mitten av den livliga staden och bara njuta av de lugna omgivningarna. Det fungerar också en ny offentlig plats för tillfälliga "pop-up" händelser som tillför ny aktivitet till området. Till exempel så erbjuder amfiteatern vid Mary Ann Street en möjlighet för utomhusbio eller uppträdanden (Aspect Studios 2015).

Figur 20-23. På bilderna syns några av parkens multifunktionella tillägg i signalfärgen gul. Foto © Aspect Studios.

Sammanfattning förstudie

Nedan sammanfattas det vi tog med oss från analyserna och de studerade referensobjekten. Detta fungerade sedan som grund för utformningen av program och koncept.

SWOT-ANALYS - De viktigaste övergripande aspekterna i området

Styrkor

- Strategiskt läge i och med närhet både till city och grönområden
- Identitetsstarka kvaliteter - Gropen, Bäckravinen, Kratern
- Tydlig orienterbarhet och överblickbarhet
- Områdets historia som tidigare nyttoträdgård
- Tidstypisk offentlig konst

Svagheter

- Brist på sociala mötesplatser
- Svaga kopplingar till närliggande grönområden
- Ingen sammanhållen tydlig identitet
- Parkstråket saknar blandade funktioner och flexibilitet
- Enformigt växtmaterial

Möjligheter

- Stärka identiteten med hjälp av befintliga kvaliteter
- Möjlighet att utveckla ett hållbart parkstråk
- Uppmuntra till aktivitet och rörelse
- Locka människor från hela Göteborg och sätta Backa på kartan genom något nytt och unikt
- Ett ökat folkliv i och med den nya utvecklingen av Backa
- Möjlighet att skapa varierade karaktärer och rumslighet i och med parkstråkets befintliga rumsuppdelning
- Parken kan fungera som en plattform där de sociala banden stärks
- Genom att skapa något för alla människor i olika åldrar kan den sociala samvaron stärkas

Hot

- Vid utveckling av parken kan överblickbarheten försämrats och med den känslan av trygghet
- Risk att den nya parken inte känns som en del av den befintliga och delvis redan etablerade parken
- Att invånarna inte känner sig delaktiga och inte har möjlighet att påverka sin närmiljö
- Förtätning ställer högre krav på parkens utformning, innehåll och kvalitet

REFERENSOBJEKT - Denna inspiration tar vi med oss

The High Line Park

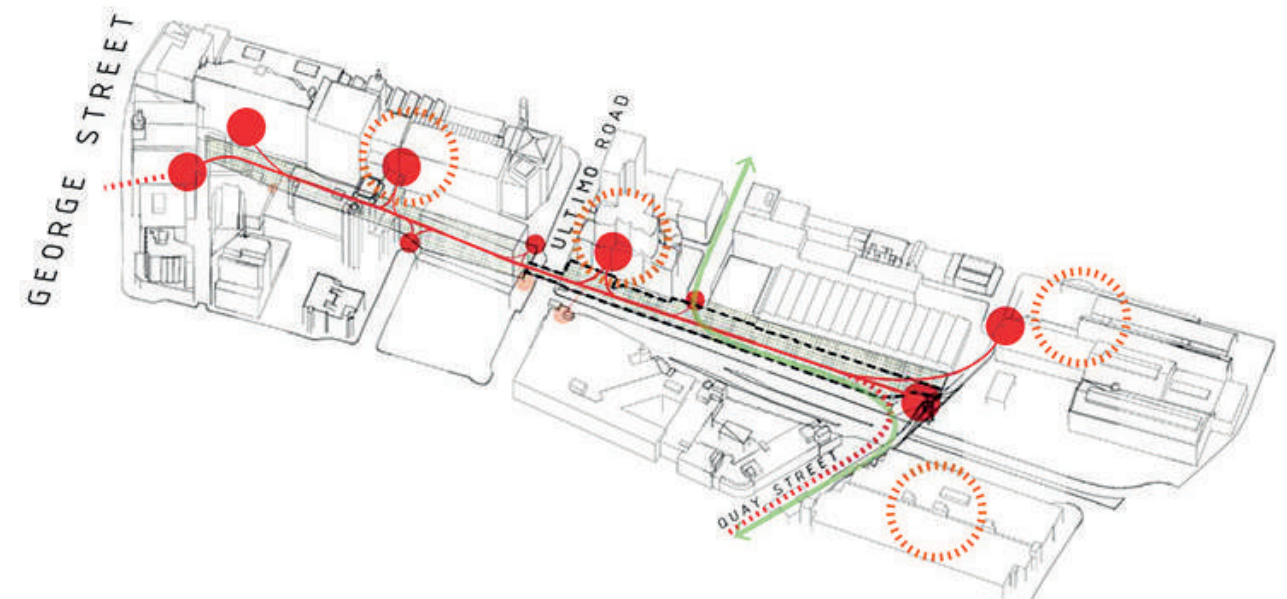
- Hur man har lyckats att skapa ett omtyckt, väl fungerande parkstråk där det historiska arvet är tydligt och förenat med den nya gestaltningen
- Konsten att kombinera det naturliga med det moderna och att göra dessa avvägningar på ett genomtänkt sätt
- Användningen av ett lokalt växtmaterial och den naturlika kompositionen av detta

The Red Ribbon Park

- Vikten av anpassning till den befintliga vegetationen och att tillgängliggöra denna
- En stark accentfärg verkar identitetsskapande och sammanlänkar området
- Fokus på biologisk mångfald och varierade habitat för att stärka hållbarheten
- Lyssna till användarnas önskemål för att skapa en attraktiv plats som används
- Integrerade funktioner ger en variationsrik upplevelse för alla

The Goods Line

- Multifunktionella platser för att tilltala alla och tillgodose allas olika behov, exempelvis amfiteater som kan användas till utomhusbio eller uppträdanden
- Stark accentfärg skapar en tydlig identitet i området och binder samman stråket
- Ta vara på och ytterligare utveckla befintliga kvaliteter för att skapa en platsspecifik gestaltning
- Användning av tåliga material som betong och stål skapar ett robust och hållbart intryck

Figur 24. En plan från The Goods Line som visar på parkens långssträckta dragning och hur denna kopplas till omgivningen med hjälp av olika målpunkter. Illustration © Aspect Studios.

Utformning av vision och koncept

Med förstudien som grund samt stöd i tävlingsprogrammets mål som följer nedan utvecklade vi vårt koncept genom att konkretisera, sammanfatta och ytterligare utveckla dessa.

Målen i tävlingsprogrammet för Selmas park var att hitta lösningar som:

- "Gör parken till en plats med rikt vardagsliv för alla åldrar men med särskilt fokus på barn och unga."
 - "Stimulerar till möten mellan människor och blir en plattform för sociala nätverk."
 - "Uppmuntrar till delaktighet och tillfälliga arrangemang."
 - "Visar att medborgarnas röster har tagits till vara."
 - "Bidrar till en trygg utemiljö."
 - "Gör parken unik och ger stadsdelen ett mervärde och en tydlig identitet."
 - "Tar vara på platsens befintliga kvaliteter men som också utvecklar nya rumsligheter."
 - "Visar en parkmiljö som är tillåtande och flexibel och som fungerar över dygnet och över de olika årstiderna."
 - "Visar hur hela parkstråket kan integreras i omgivningen och kopplas till befintliga och nya strukturer (torgstråket, idrottshus, Skälltorpsskolan med mera) men ändå utveckla och bevara en egen identitet."
 - "Samordnar mötesplatser och aktiviteter med rörelser i och till området."
 - "Visar en parkmiljö som har en tydlig huvudidé men som rymmer eventuella framtida förändringar och behov."
 - "Visar en medveten behandling och gestaltning, detta gäller också växtmaterialet och grönstrukturen."
 - "Bidrar till en hållbar parkmiljö ur drift- och underhållsperspektivet."
- (Park- och naturförvaltningen 2015, sid. 10)

Visionen för "Selmas park - Framtidens park" i tävlingsprogrammet:

Attraktiv - "En stadsdel som är och står för något nytt, något man inte sett eller upplevt förut, en kombination av spännande stadsliv och hög kvalitet på de gröna ytorna. God offentlig och kommersiell service, bra skolor. Ett varierat utbud av bostadstyper, upplåtelseformer, arbetsplatser, besöksmål och mötesplatser. Spännande arkitektur som i sig är en attraktion långt utanför stadsdelen" (Park- och naturförvaltningen 2015, sid. 8).

Trygg - "Här rör man sig säkert dygnet runt. Barnen har bra tillgång till spännande lekplatser och grönområden. Stråk, gator och platser är välkomnande och befolkade" (Park- och naturförvaltningen 2015, sid. 8).

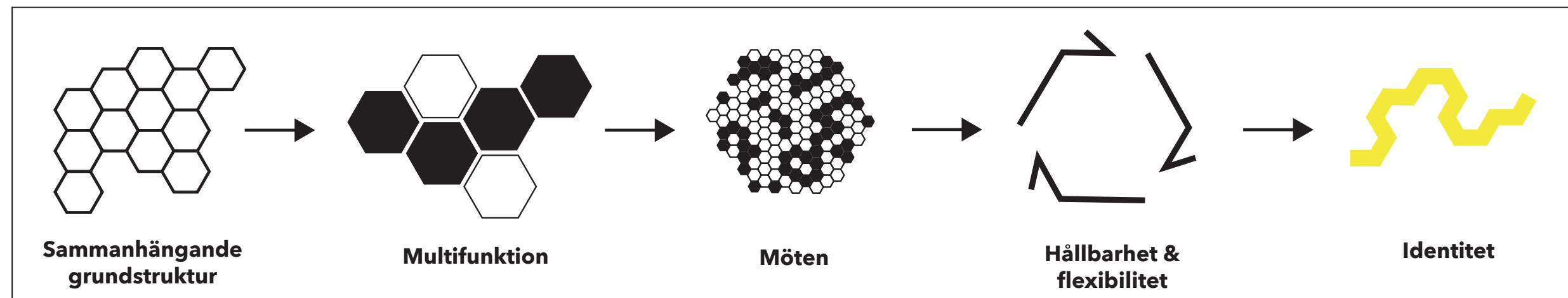
Hållbar - "En gå-stadsdel med korta avstånd. Här rör man sig i 0-5 km/h, det vill säga prat- och gångtempo. Goda kollektivtrafi förbindelser och fungerande alternativ till privatbilen. Bebyggelse med låg energianvändning och avsevärt minskade utsläpp av växthusgaser" (Park- och naturförvaltningen 2015, sid. 8).

VÅR VISION FÖR SELMAS PARK

Den givna visionen var en attraktiv, trygg och hållbar park och detta var grundpelarna i vårt framtagna koncept "BI-EFFEKT". Fokus ligger här på det sociala livet men även ekologisk hållbarhet bidrar till att skapa en identitetsstark och attraktiv parkmiljö. Med vårt förslag för Selmas park skapas nya bieffekter i Backa som gemenskap, hållbarhet och identitet.

KONCEPTDIAGRAM

I uppgiften att skapa en sammanhållen idé och grundstruktur för parken lade vi stor vikt vid att samtidigt ge stadsdelen en tydlig identitet. För att lyckas med detta fokuserade vi framförallt på att skapa multifunktionella platser som uppmuntrar till möten och samtidigt är hållbara och flexibla.

Figur 25. Konceptdiagram

Figur 26. "Backamötet" - En mötesplats för Backas invånare med fotomoment och digital klottervägg.

GESTALTNINGSFÖRSLAGET

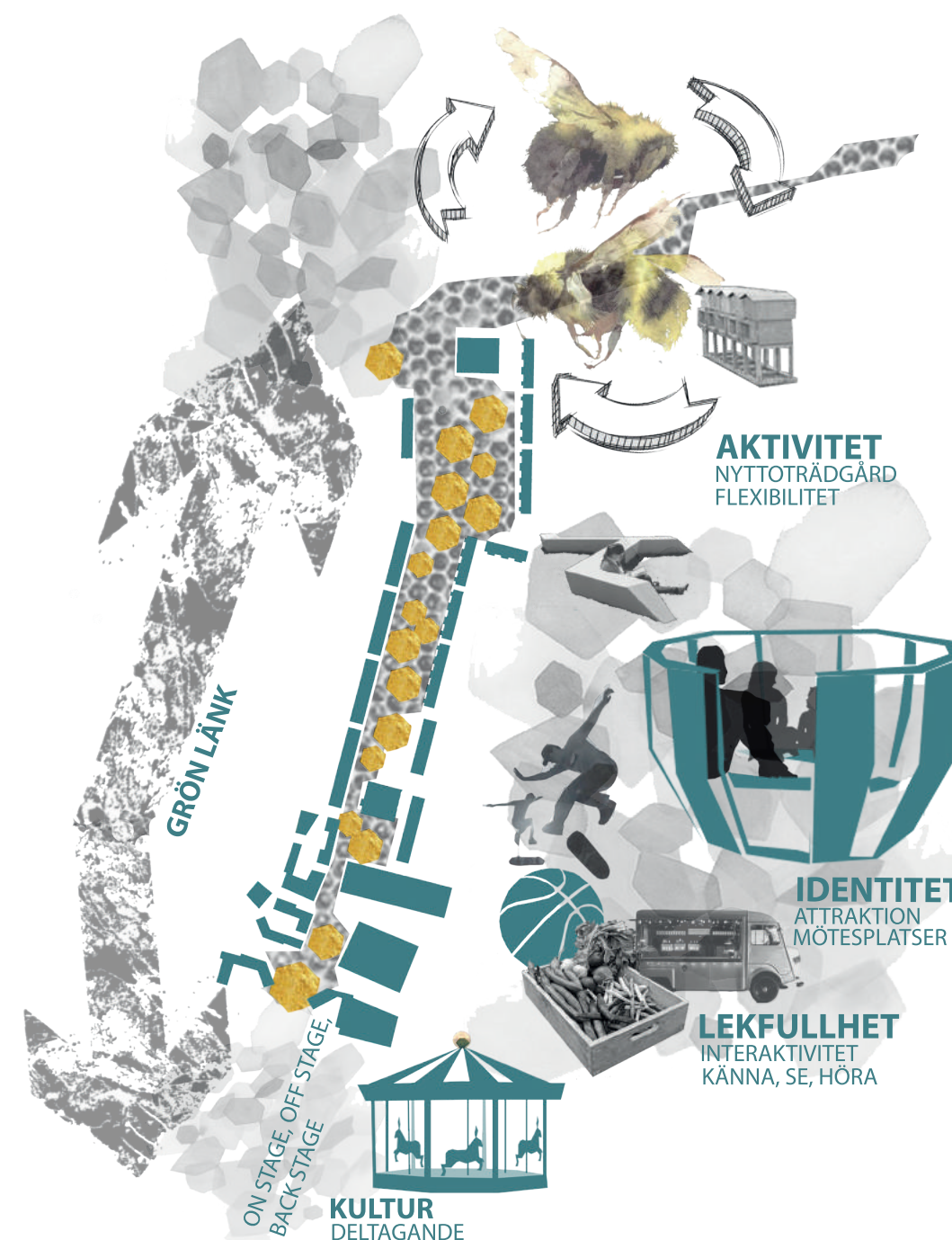
För att kunna förverkliga vårt koncept och uppnå visionen utarbetades gestaltungsprinciperna nedan, dessa var sedan vägledande genom hela gestaltungsarbetet.

Gestaltungsprinciper:

- Stimulera till möten mellan olika typer av människor genom flexibla parkrum som tillgodoser allas behov
- Växtmaterialet väljs med fokus på biologisk mångfald och gynnandet av pollinerare
- Multifunktionella ytor för att skapa flexibilitet och variationsrikedom
- Stärka, tillgängliggöra och utveckla de befintliga kvaliteterna på platsen
- Tillföra en tydlig identitet för att förstärka Backa som destination, detta genom ett starkt formspråk och färgval
- Hållbarhet och trygghet är övergripande strategier i utformningen
- Ta vara på områdets historia som tidigare nyttoträdgård genom stadsodling och insektshotell
- Parkrummen ska vara tillåtande och uppmuntra till deltagande genom att vara lättillgängliga
- Skapa aktiva miljöer som uppmuntrar till rörelse med den positiva bieffekten - förbättrad hälsa och gemenskap

Koncept BI-EFFEKT

Med förslaget BI-EFFEKT vill vi skapa en ny grön länk i Backa som stimulerar till möten genom socialt aktiverad grönska. Den centrala bieffekten av detta blir ett hållbart Backa med en stark gemenskap. Vi valde att lägga fokus på det sociala livet men även den ekologiska hållbarheten för att skapa en identitetsstark och samtidigt attraktiv parkmiljö. För att förankra detta i Backas historia som Göteborgs nyttoträdgård arbetade vi bland annat med stadsodling för att skapa intressanta miljöer både ur ett biologiskt och upplevelsemässigt perspektiv. Genom att skapa en flexibel mötesplats med historisk anknytning blir bieffekterna av det nya parkstråket en hållbar och identitetsstark länk i Backa.

Figur 27. Konceptskiss

PARKSTRÅKET

I utvecklandet av parken tog vi tillvara på platsens befintliga rumsligheter och dess långsträckta form som vi ansåg vara en tillgång. Parkens huvudstråk för fotgängare och cyklister löper genom hela parken för att binda ihop Bäckravinen i norr med Bergsparken i söder. I anslutning till denna länk finns mindre parkrum med varierande funktioner och aktiviteter för att skapa en balans mellan de olika sociala och personliga behoven. Dessa parkrum erbjuder olika rumsligheter och förstärks med hjälp av grönska och flexibla element, vilket skapar möjligheter att både se och synas. Exempel

på detta är "Backas bikupor" som är en typ av flyttbara möbler som återkommer längs med hela parkstråket. Dessa kupor har vi infört för att skapa informella mötesplatser som ger skydd men samtidigt en glimt av vad som händer runtomkring. Med sin gula accentfärg och karaktäristiska hexagon-form stärker de även parkens identitet. Hela parkens formspråk har naturen representerad genom denna hexagon som naturens mest effektiva form. Inspirationen till valet av denna form kommer från bisamhällets flexibilitet, resurshushållning och kommunikationsförmåga.

Figur 28. Möbeln "Backas bikupor" i gul accentfärg placeras vid strategiska knutpunkter längs med stråket som informella mötesplatser och identitetsskapande inslag.

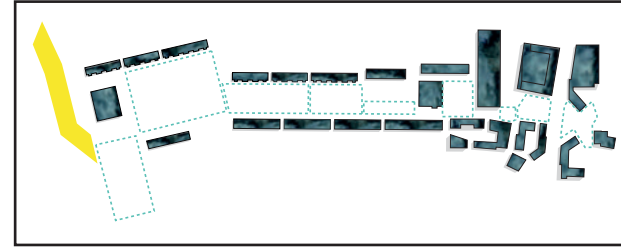
Figur 29. Parkstråket med dess olika rum.

PARKRUMMEN

Likt rummen i en bikupas vaxkaka består parken av flera mindre parkrum i det större. Dessa är sammankopplade med ett enhetligt markmaterial och en genomgående gul accentfärg hos utvalda element såsom möbler och belysningsarmatur för att skapa en sammanhållen identitet. Genomgående i alla parkrum är även inslag av vatten, olika former av sittmöjligheter och grönska i olika nivåer. Inom varje parkrum finns något för alla åldrar, dygnet runt, året om. Vår förhoppning är att detta ska skapa en bieffekt av stärkta sociala band inom Backa.

I norr är parken mer naturlig och oprogrammerad för att vara flexibel och öppen för Backabornas egna initiativ. "Backas trädgård" med odling och ängsmark binder ihop denna del av parken med den södra mer programmerade. I söder är parken uppdelad i rum som erbjuder utrymme för olika typer av aktiviteter från aktivt till lugnt. På följande sidor presenteras de olika parkrummen med dess varierande karaktärer, funktioner och övergripande växtmaterial.

BÄCKRAVINEN

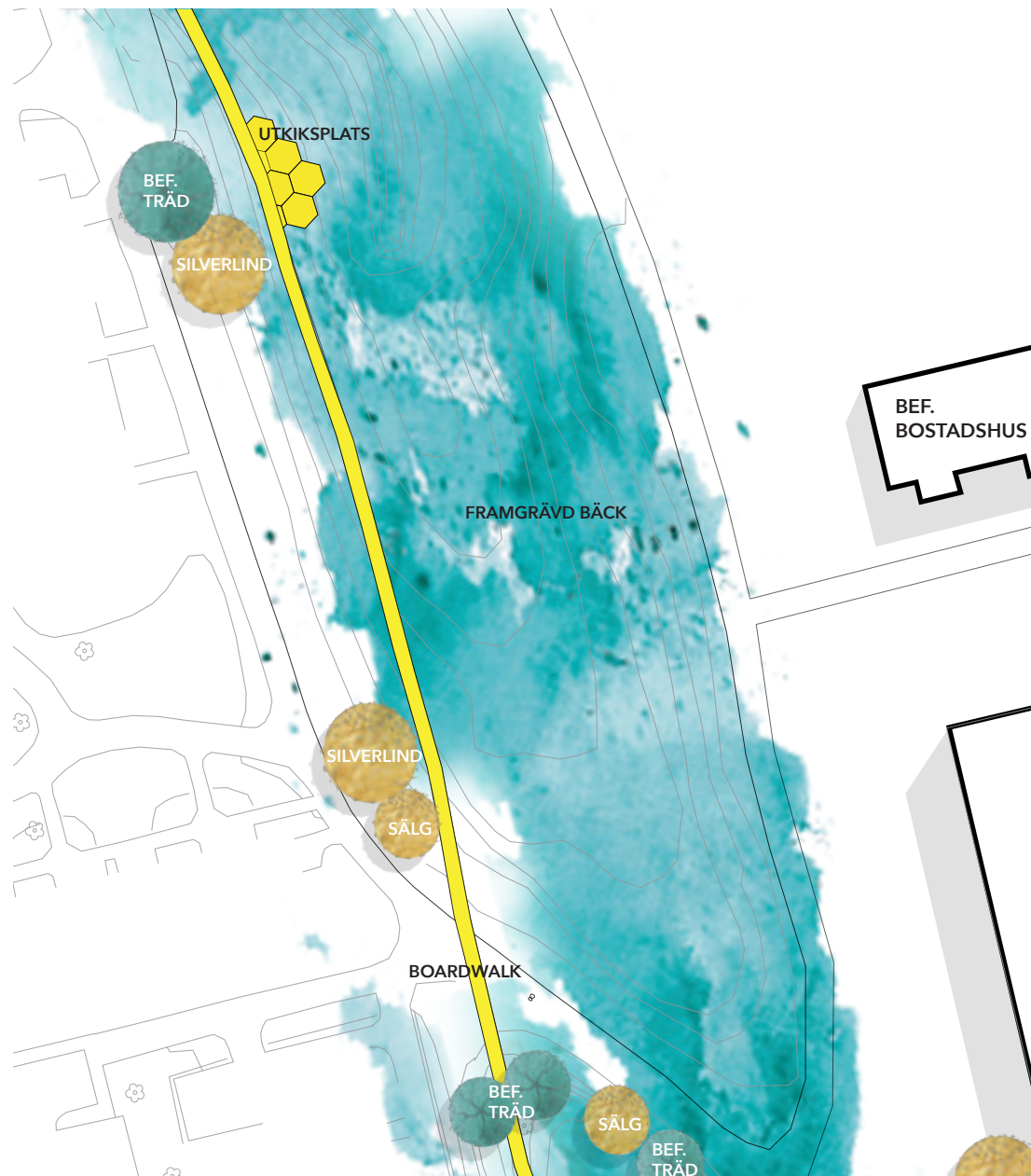

Karaktär

Bäckravinen utgör en befintlig kvalitet och intentionen är därför att bevara och stärka denna. Den tidigare bäcken som fanns på platsen grävs fram på nytt för att skapa ett identitetsstarkt vatteninslag och samtidigt stärka den biologiska mångfalden. För att göra platsen mer tillgänglig införs en "boardwalk" som fungerar som en rekreativ koppling mellan parken och Göta älv.

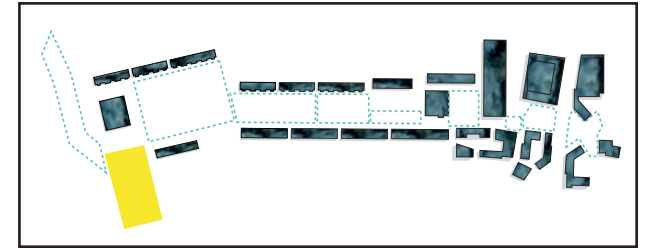
Växtmaterial

Vatteninslaget skapar nya habitat för exempelvis fåglar men ger även möjlighet att införa ny växtlighet som trivs i fuktiga miljöer och på detta sätt skapas en variation som skiljer sig från den tidigare relativt ensartade växtligheten. Generellt används inhemska arter med en naturlig karaktär som exempelvis träd i form av sälg och lind.

Figur 30. Bäckravinen skala 1:750 (A3)

GROPEN

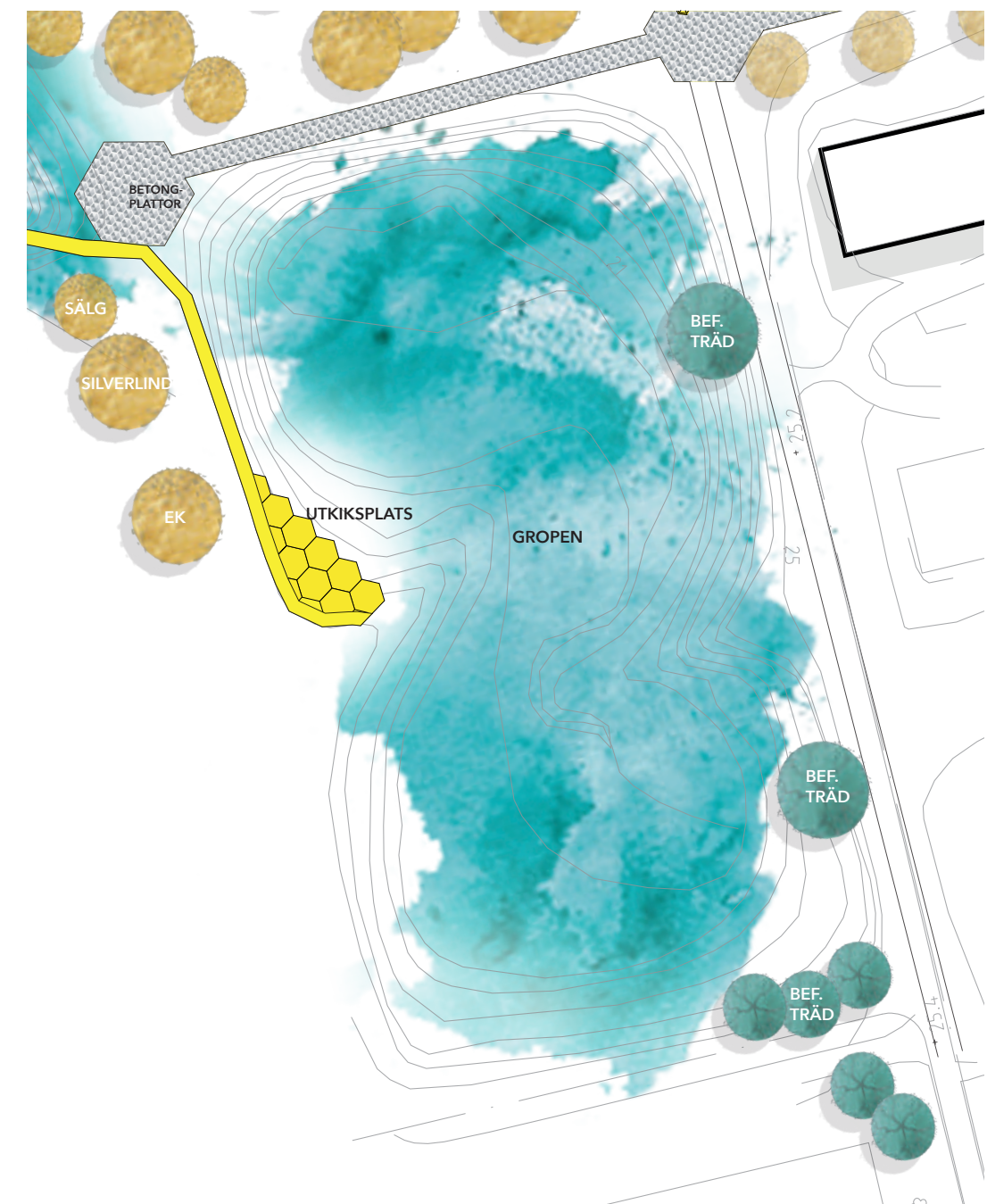

Karaktär

I Gropen behålls den befintliga karaktären som uppskattad och välanvänd naturmark och det enda tillägget blir därför en utkiksplats som avslutar "boardwalken". Här kan man blicka ut över både Gropen och parkstråket samtidigt som hänsyn tas till den befintliga miljön. Gropen har en flexibel användning och kan nyttjas till aktiviteter som exempelvis som pulkaåkning, terrängcykling eller rastning av hunden.

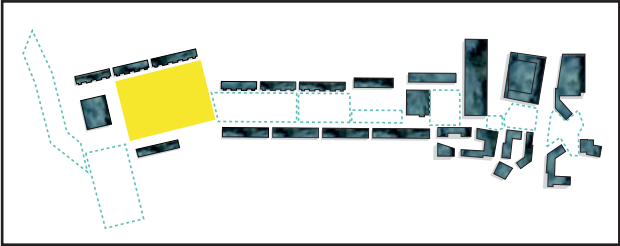
Växtmaterial

All befintlig vegetation behålls i Gropen och inget nytt växtmaterial tillförs för att bevara den befintliga karaktären av naturmark förutom några kompletterande träd omkring.

Figur 31. Gropen skala 1:750 (A3)

AKTIVITETSPLATSEN

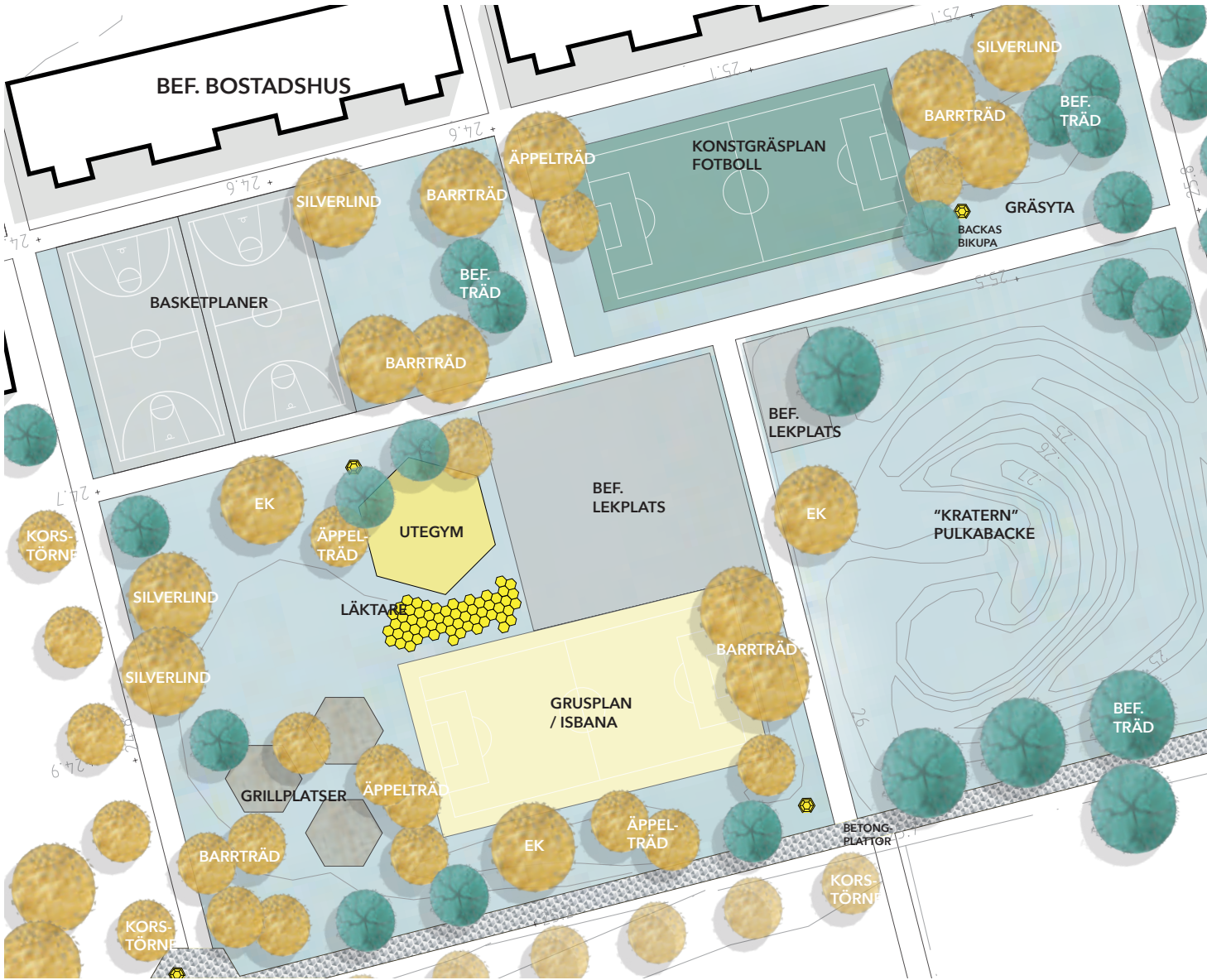

Karaktär

Detta rum uppmanar till rörelse och vistelse i form av olika aktiviteter. Den befintliga Kratern bevaras då den används mycket och uppskattas av Backas invånare och även lekplatsen behålls i befintligt skick. Utöver detta tillförs basketplaner, konstgräsplan för fotboll och grusplan som även kan spolas till skridskobana vintertid. Grillplatser inryms under en samling av träd och utegymmet i närheten har en läktare bredvid för nyfikna åskådare.

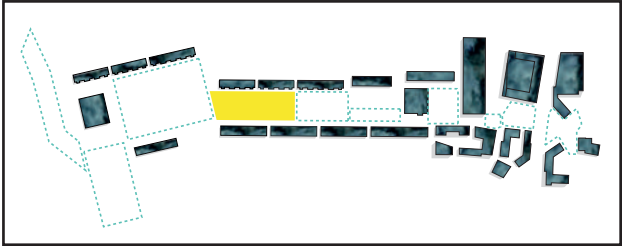
Växtmaterial

De befintliga träden på platsen behålls samtidigt som nya införs för att stärka rumsligheten och skapa mindre platser i denna annars öppna aktivitetsplats. Vintergröna växter och barrträd används mycket för att denna rumslighet även ska finnas under vinterperioden.

Figur 32. Aktivitetsplatsen skala 1:750 (A3)

GRÄSPLANEN

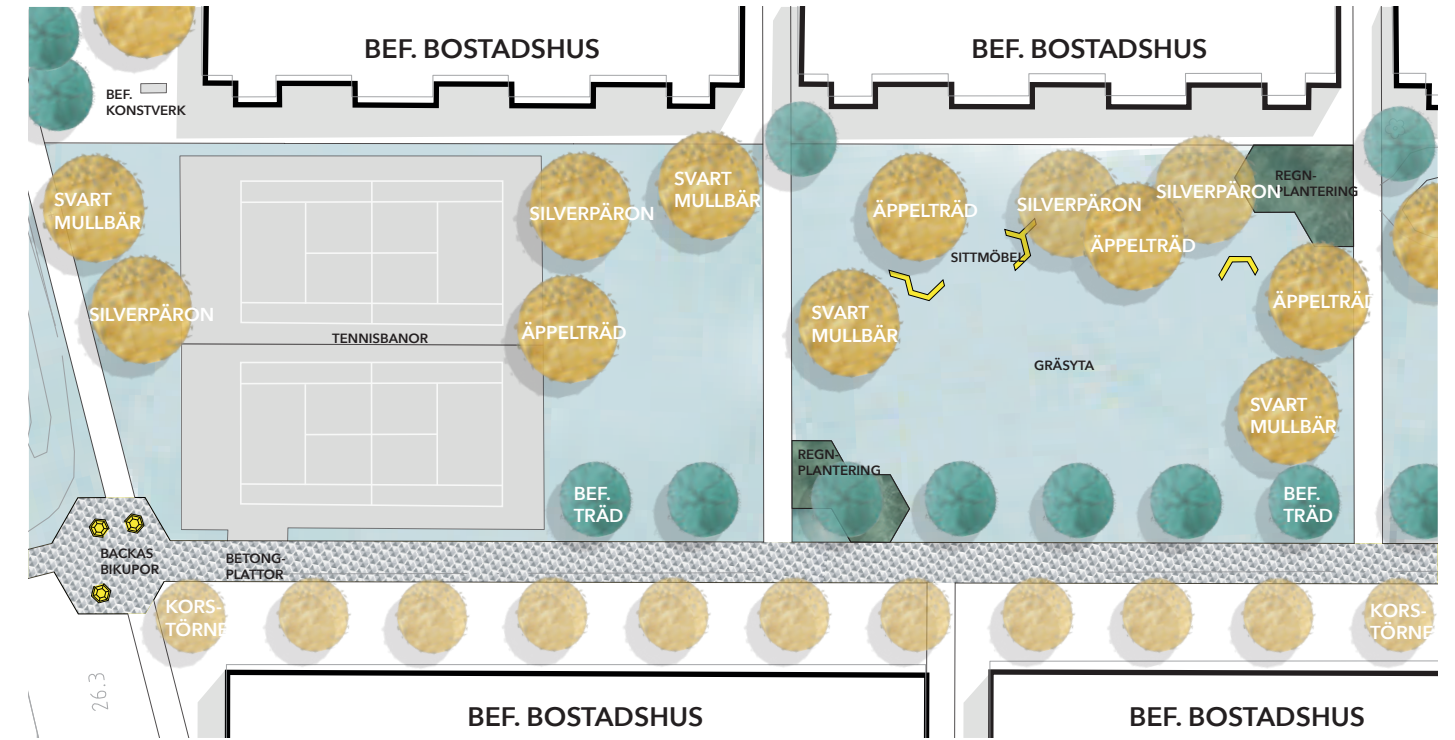

Karaktär

Detta rum består till största delen av öppna och oprogrammerade gräsytor för att kunna möta olika behov och samtidigt vara flexibelt. De tennisbanor som tidigare fanns längre söderut i parkstråket flyttas till Gräsplanen för att knyta an till och möta Aktivitetsplatsens användning. Formstarka sittmöbler i gul betong sprids över platsen för att ge möjligheter att sitta i både sol och skugga samtidigt som det ger en sammanlänkande identitet till ytan.

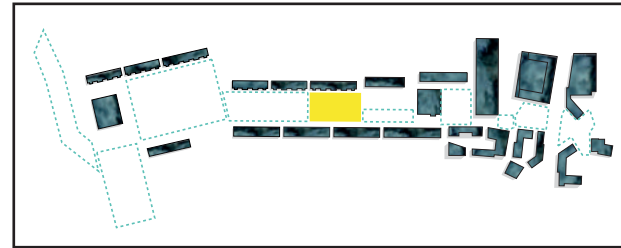
Växtmaterial

Den befintliga trädraden längs med gång- och cykelvägen behålls och kompletteras med nya träd spridda över platsen. För att knyta an till den angränsande fruktlunden i Backas trädgård får frukt- och bärträd vandra in även här. Arter som används är bland annat svart mulbär, silverpärön, havtorn och olika sorters äppelträd. Regnplanteringar finns i områdets ytterkanter för att ta hand om dagvattnet och här planteras vattentåliga växter såsom starr, fackelblomster, vattenmynta, hampflockel och äkta förgätmigej.

Figur 33. Gräsplanen skala 1:750 (A3)

BACKAS TRÄDGÅRD

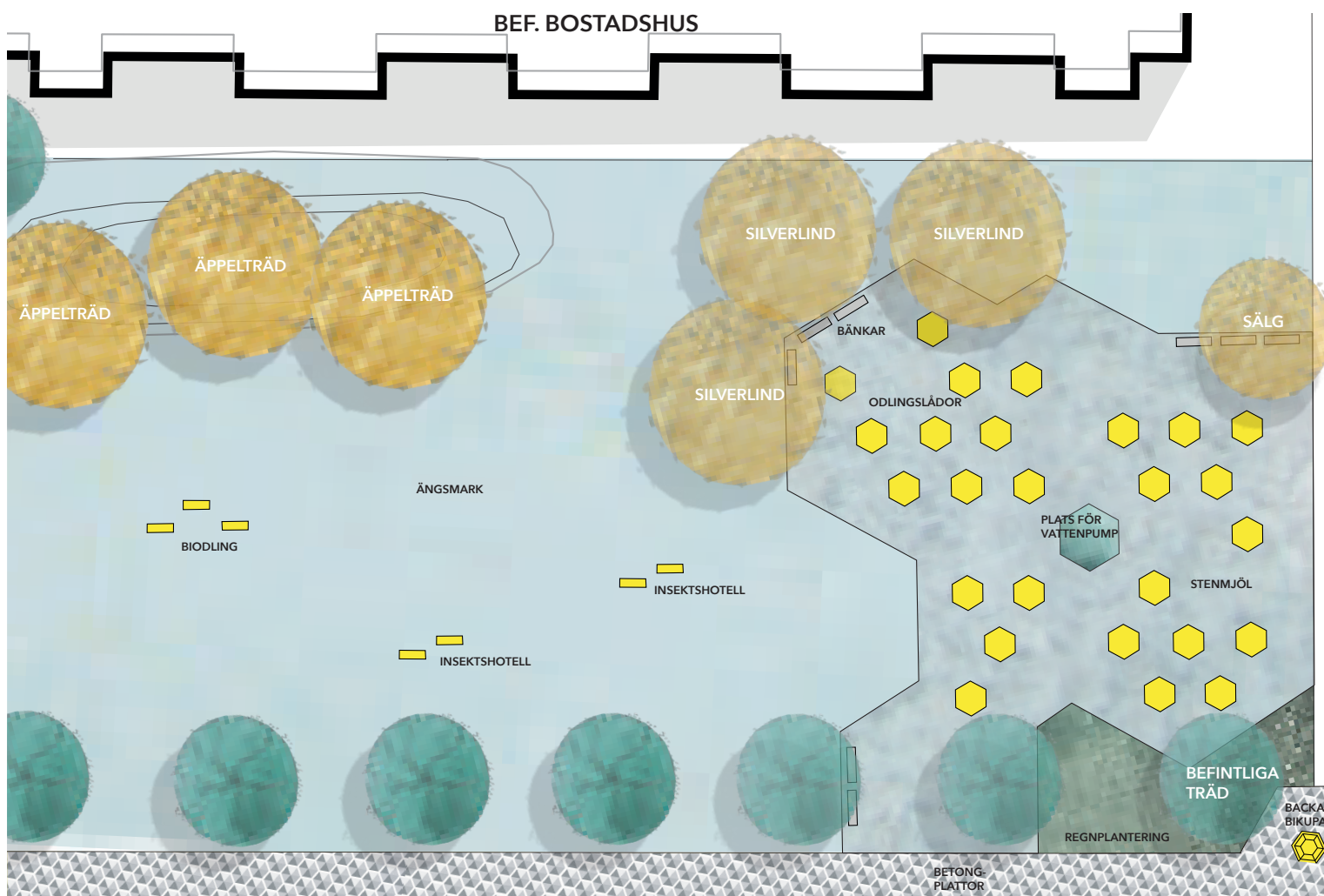

Karaktär

Detta utgör den delen i parken som knyter an till historien. Med ängsmark, insektshotell och stadsodling knyter detta rum an till den tidigare nyttoträdgården. Biodling och ängsmarken med insektshotell stärker även den ekologiska hållbarheten i parken samtidigt som de sociala banden kan stärkas på denna mötesplats för både stora och små. I Backas trädgård kan man odla tillsammans och de boende i området sköter odlingslådorna gemensamt för skapa ytterligare möjlighet till interaktioner. Kring odlingen finns sittmöjligheter för de som bara vill betrakta, i både sol och skugga. Här finns utrymme för alla: blommor, bin och Backabor.

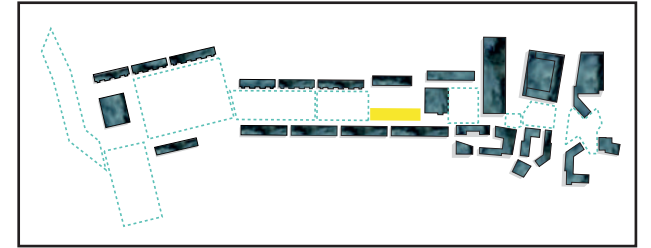
Växtmaterial

Här ligger fokus på att gynna pollinerare, med träd som exempelvis lind och sälg. Ängsmarken stärker biodiversiteten med ett varierat växtmaterial och regnplanteringar tar hand om dagvattnet. Generellt används växter med trädgårdslik karaktär, bland annat olika fruktträd.

Figur 34. Backas trädgård skala 1:375 (A3)

PARKLEKEN

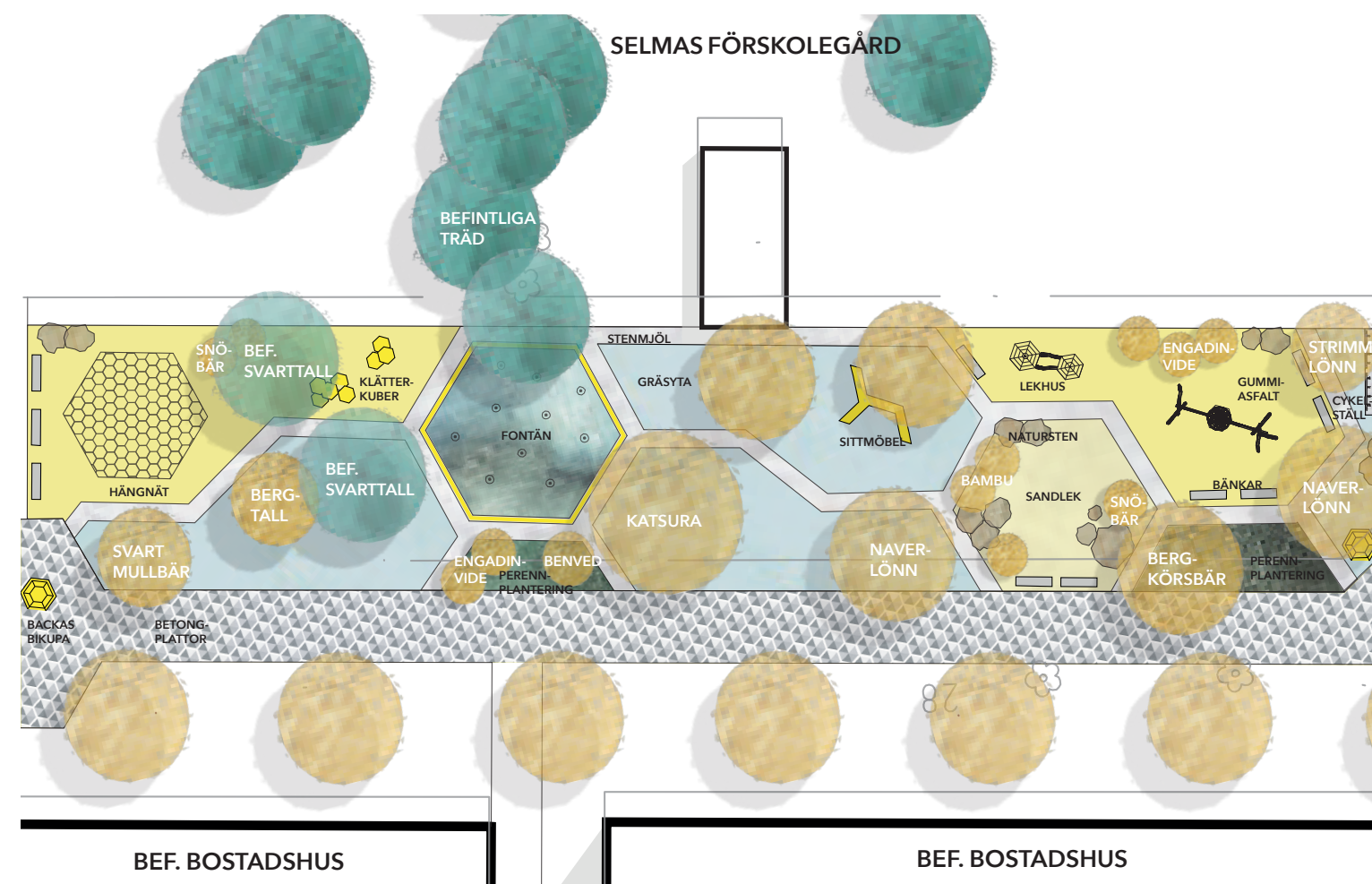

Karaktär

Detta rum i parken fokuserar på både lek och rekreation. Aktiviteterna är varierade och anpassade för olika åldrar för att locka alla att vistas här. För de yngre barnen finns småbarnslek med sandlek, fågelbogunga och ett lekhus med bi-tema medan de äldre barnen lockas till lek med hjälp av klätterkuber och ett hängnät i marknivå. Detta hängnät kan även användas av alla åldrar som en hängmatta för avkoppling. Vatteninslag finns i form av en fontän som sprutar vattenstrålar med jämna mellanrum och är även den utformad för att locka alla åldrar till lek och interaktion.

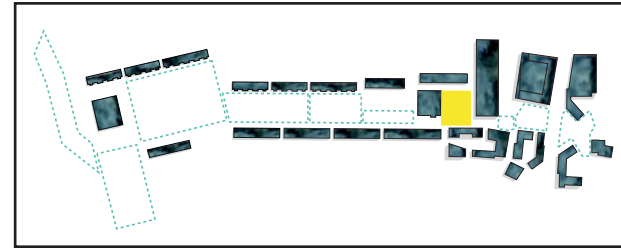
Växtmaterial

De bevarandevärda svarttallarna står kvar på platsen för att skapa ett grönt tak och skugga vid behov. Den nya vegetationen som tillförs är utvald för att vara tålig, lekfull och skapa ett robust intryck. Arter som används på denna plats är snöbär, engadinvide, benved och bambu. Gällande trädval så finns ett varierat material för att skapa en livfullhet på platsen med katsura, svart mulbär, kentuckykaffe, naverlön, bergkorsbär och strimlön.

Figur 35. Parkleken skala 1:375 (A3)

KULTURPARKEN

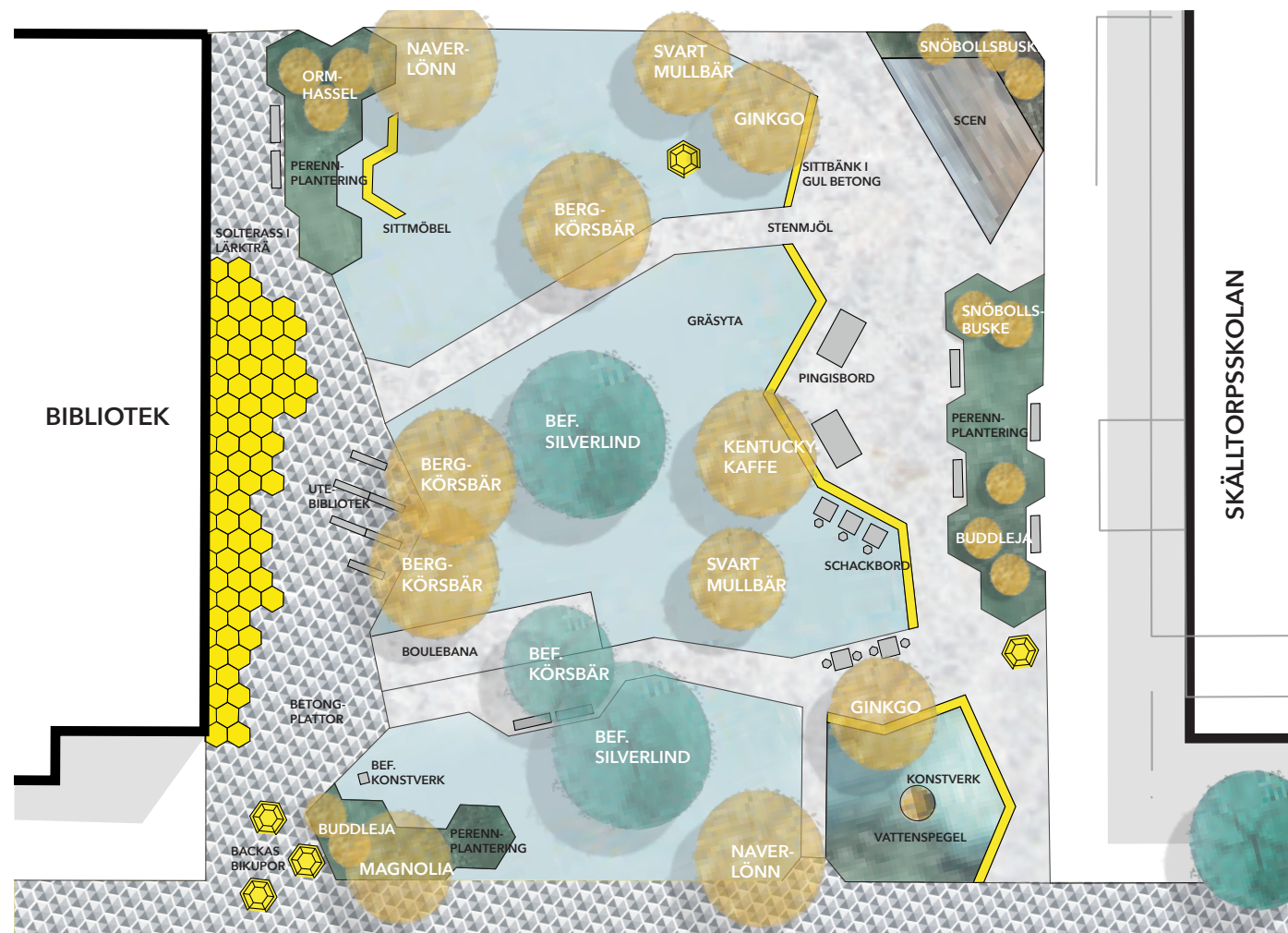

Karaktär

Detta är platsen för det befintliga torget och för att knyta an till omkringliggande funktioner som bibliotek och skola skapas en park med fokus på kultur och möten med inslag som scen, utomhusbibliotek och konst. Med biblioteket i ryggen kan man sitta på solterassen och sola eller betrakta en boulematch i parkens centrala delar. Där finns även pingisbord och schackbord i kombination med öppna, oprogrammerade gräsytor till friare aktiviteter som picnic och läsning. Vid entréerna välkomnas man av en vattenspegel och det befintliga konstverket "Pojken och fågeln" som har flyttats från sitt ursprungliga läge till denna mer attraktiva plats.

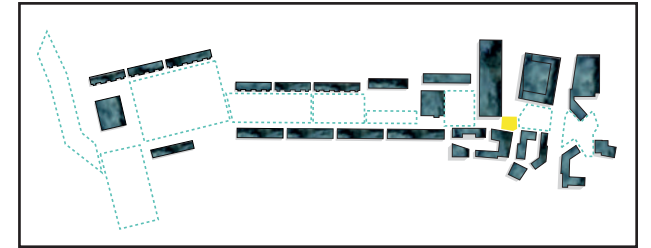
Växtmaterial

De stora silverlindarna som finns på platsen idag är väldigt karaktärsfulla och sparas för att ge en variation till det nyinförda växtmaterialet. Perennplanteringar används för att rama in och skapa rumslighet på utvalda platser och här används solitärbuskar som ormhassel, snöbollsbuske och buddleja. De träd som används är utvalda för sin starka karaktär gällande blomning eller bladverk och utgörs bland annat av bergkorsbär, magnolia, ginkgo och kentuckykaffe.

Figur 36. Kulturparken skala 1:375 (A3)

BACKAMÖTET

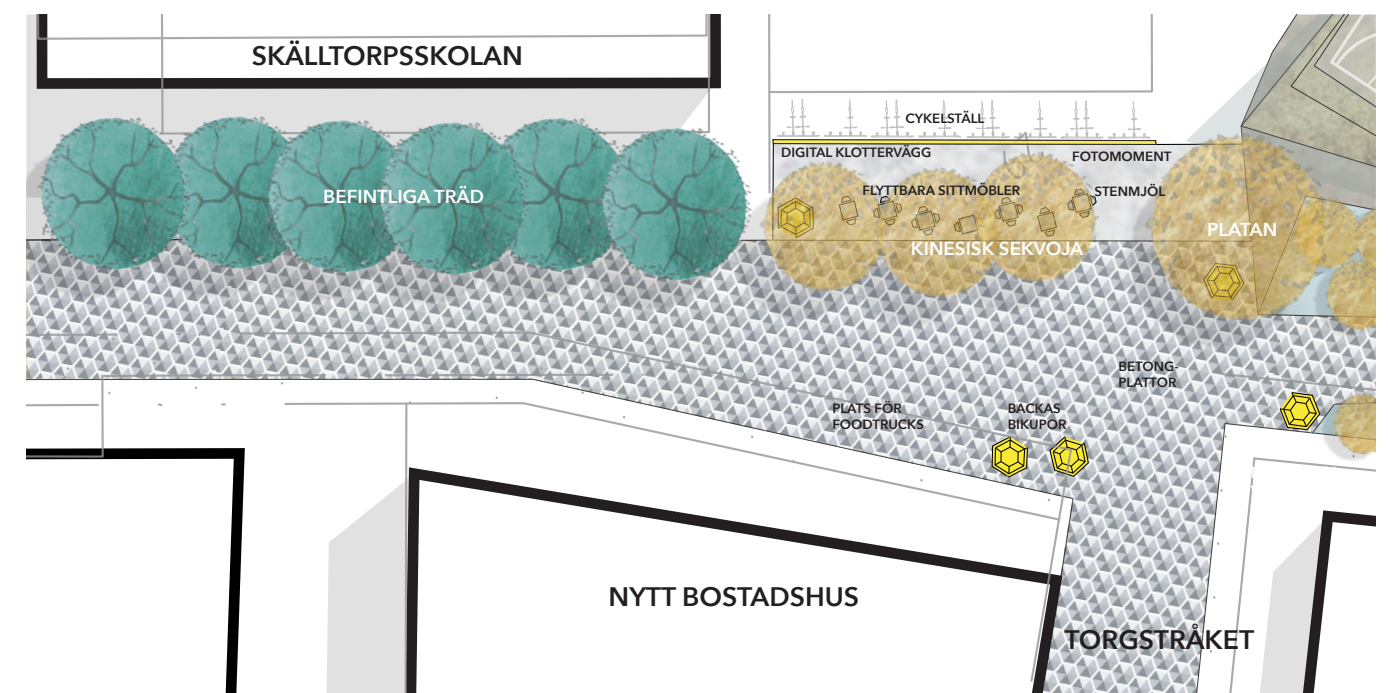

Karaktär

Detta rum är relativt litet till storleken i jämförelse med parkens andra rum men har ändå en av de viktigaste rollerna. Backamötet är en central knutpunkt i parken där torgstråket möter parkstråket och därför en ypperlig plats för Backaborna att samlas på. Här kan de utbyta åsikter och framföra kreativa uttryck på den digitala klotterväggen eller ta en bild framför Backas nya fotomoment i form av målade insektsvingar på väggen. Denna plats ska i framtiden fungera som en flexibel yta där invånarna själva kan få styra innehåll efter deras behov. Här finns förutom en koncentration av "Backas bikupor" även andra flyttbara möbler under det gröna taket och på ett golv av stenmjöl. Utrymme finns för uppställning av foodtrucks och cykelställ.

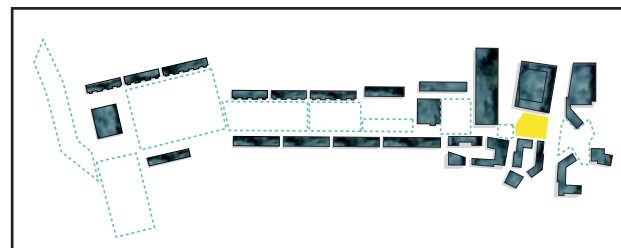
Växtmaterial

På grund av platsens småskalighet har växtmaterialets uttryck hållits ihop med hjälp av en trädart: kinesiska sekvoja. Denna art är stark i karaktären och kan på egen hand ge en identitet till platsen. De höga kronorna skapar ett grönt tak att sitta under som samtidigt ger en transparent skugga på grund av bladverkets luftighet. Platsen avslutas med en platan i söder för att skilja Backamötet från det intilliggande

Figur 37. Backamötet skala 1:375 (A3)

IDROTTSPARKEN

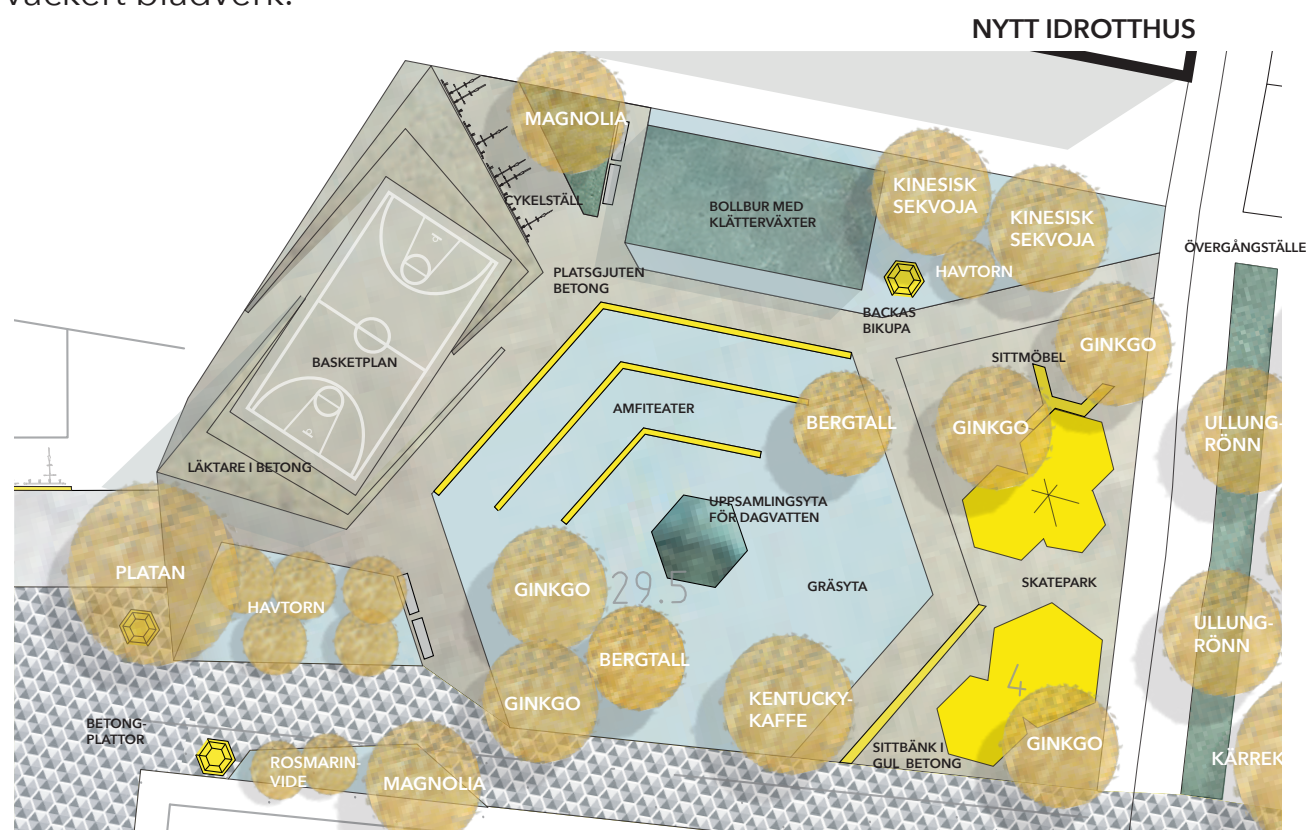

Karaktär

Detta rum intill det nya idrottshuset är parkens mest centralt aktiva del och fokuserar på fysisk aktivitet för en ökad folkhälsa. Här finns både basketplan, bollbur och skatepark som länkas samman med en grön amfiteater i parkens mitt. Kring denna kan man hänga på de gräsklädda terrasserna i ett soligt läge och i mitten finns en uppsamlingsyta för dagvatten där man kan bada fötterna en varm sommardag. Kring basketplanen är läktare i betong uppbyggda för att ge plats åt åskådare eller utrymme för de som bara vill sitta och blicka ut över parkstråket. I söder avslutas Idrottsparken med en skatepark som har detaljer i gul betong för att stärka identiteten.

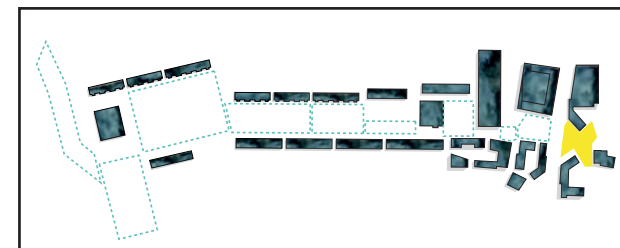
Växtmaterial

All växtlighet i parken är utvald för sin starka karaktär och efter dess tydliga årstidsskiftningar såsom ginkgo, havtorn och rosmarinvide som ger ett grönt intryck även vintertid. Vid entréerna till parken skapar gröna öar en inbjudande känsla och även bollburen bäddas in i grönska med klätterväxter som vildvin och humle för att skapa lummighet invid Idrottshuset. Vid skateparken används samma växtmaterial för att förstärka identiteten och lyfta fram den gula accentfärgen på betongen i form av ett tak av ginkgo. Generellt i Idrottsparken är växtmaterialet sammanhållet med några få återkommande arter med olika kvaliteter som bergtall för vintergrönska, magnolia för tidig blomning, ginkgo för stark höstfärg samt kinesisk sekvoja och kentuckykaffe för ett vackert bladverk.

Figur 38. Idrottsparken skala 1:375 (A3)

BERGSPARKEN

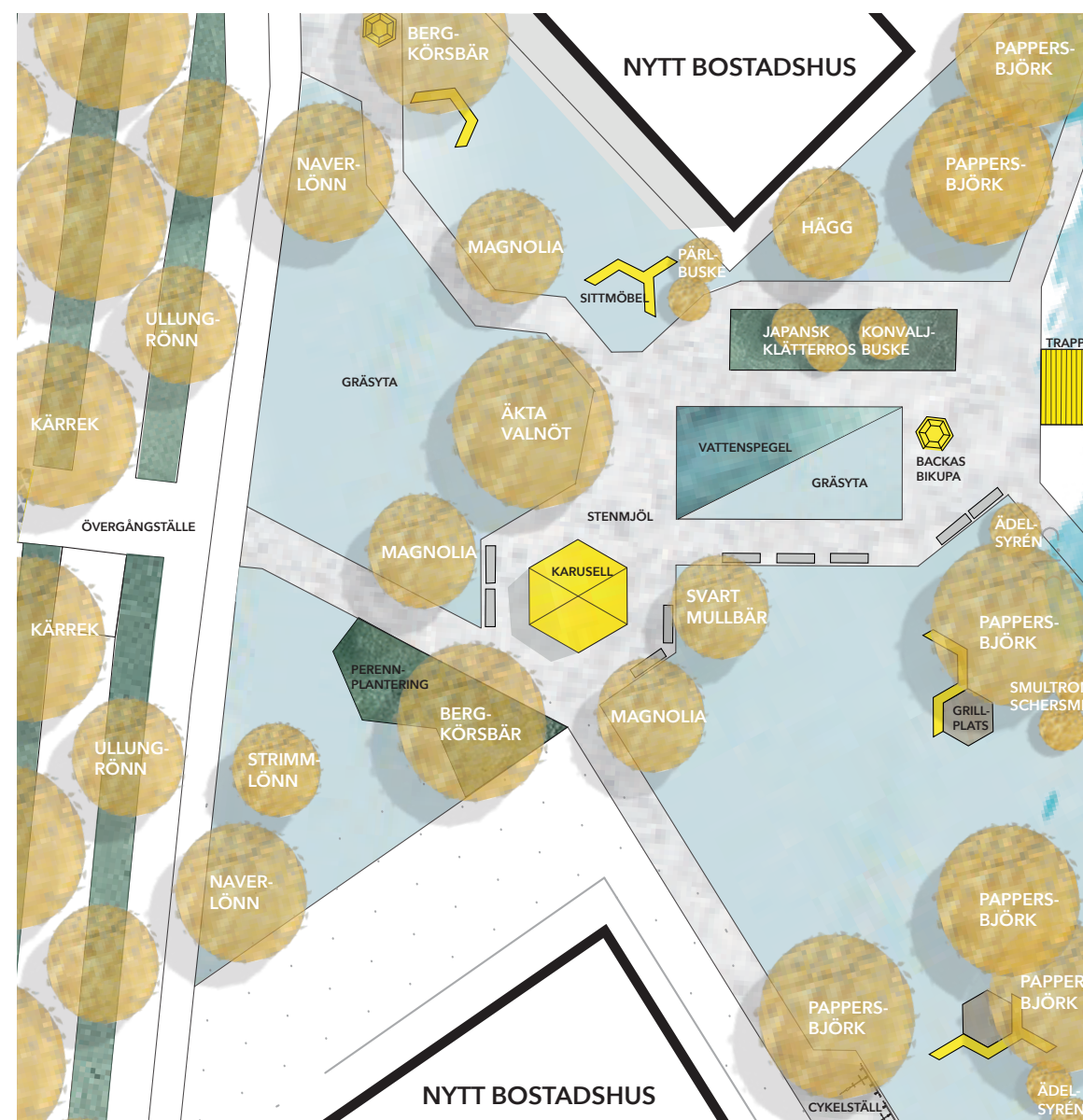

Karaktär

Bergsparken är utformad som en mer klassisk park med perennplanteringar, vattenspegel och en gammeldags karusell. Öppna gräsytor bjuder in till parkens mitt där vägarna av stenmjöl möts och karusellen har sin centrala plats. Vid Kyrkåsbergets fot finns grillplatser utplacerade under höga trädkronor och en trappa uppför berget knyter ihop med Bergsparken.

Växtmaterial

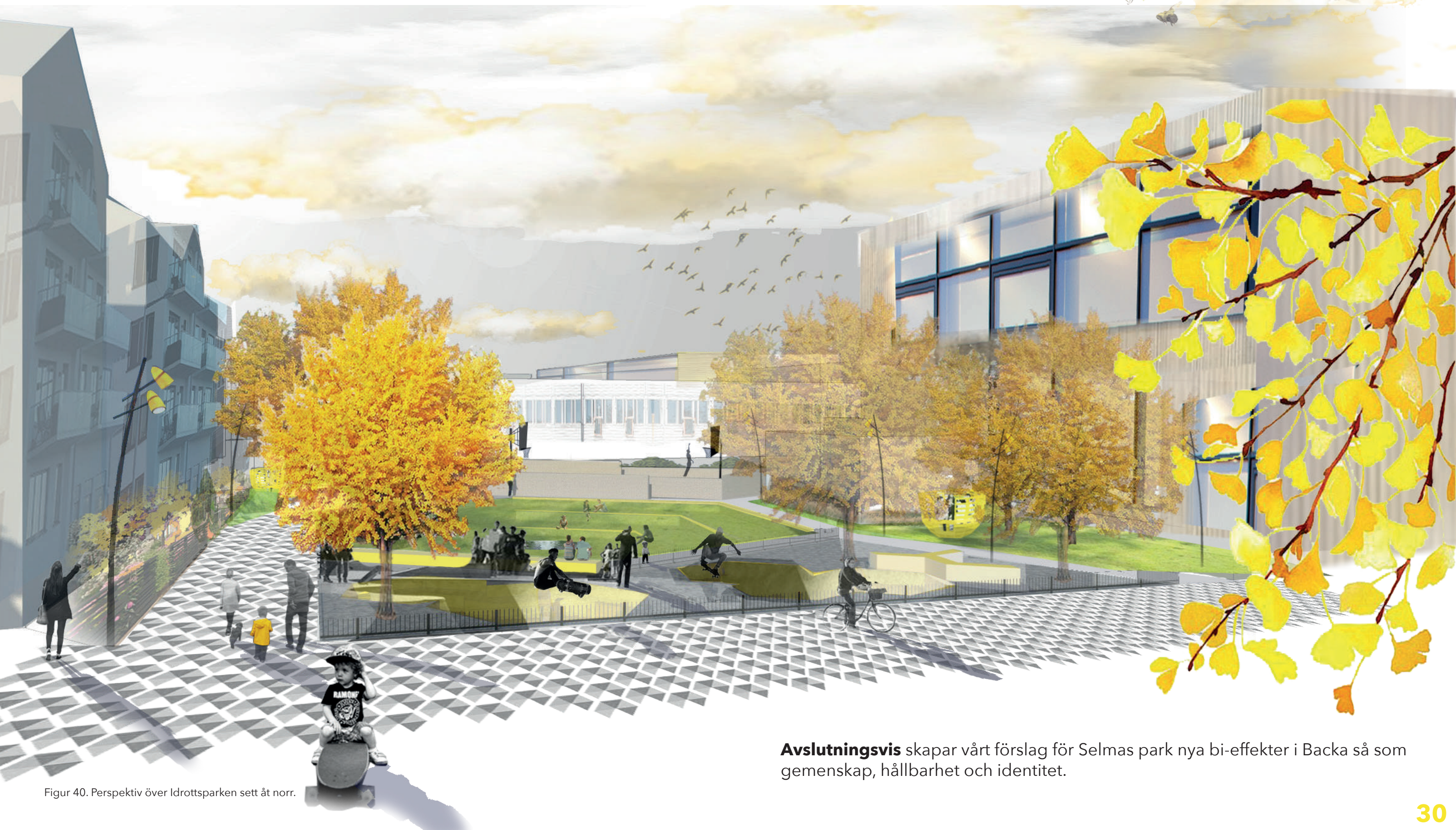
Parkens mitt och tydliga samlingsplats omgärdas av karaktäristiska, exotiska träd som svart mullbär, äkta valnöt och magnolia. I den södra delen är växtligheten mer naturlig med arter som pappersbjörk, syren och hägg. Den lägre växtligheten i parken domineras av doftande vitblommiga buskar som exempelvis pälsbuske, konvaljbuske och smultronschersmin.

Figur 39. Bergsparken skala 1:375 (A3)

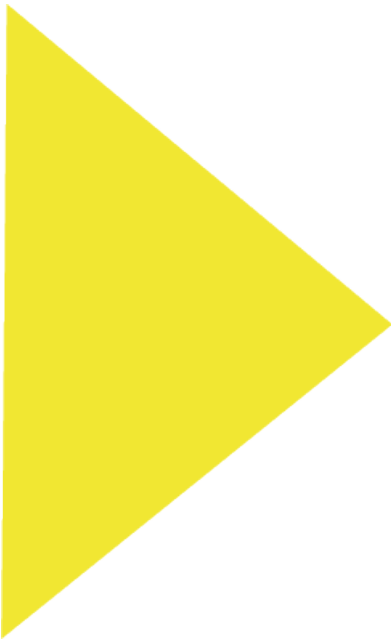
Gestaltningsförslagets BI-EFFEKTER

Tanken bakom konceptet BI-EFFEKT var att skapa en hållbar park som stärker det sociala livet i Backa. Detta gjordes med hjälp av bland annat "Backas bikupor", stadsodling och identitet i form av gul accentfärg och ett starkt genomgående formspråk. Nya gröna värden har införts samtidigt som hänsyn har tagits till befintliga kvaliteter för att stärka den ekologiska hållbarheten. Genom att aktivera och tillgängliggöra dessa skapas mötesplatser som tillgodoser olika behov. I den nya parken ges utrymme för alla: blommor, bin och Backabor!

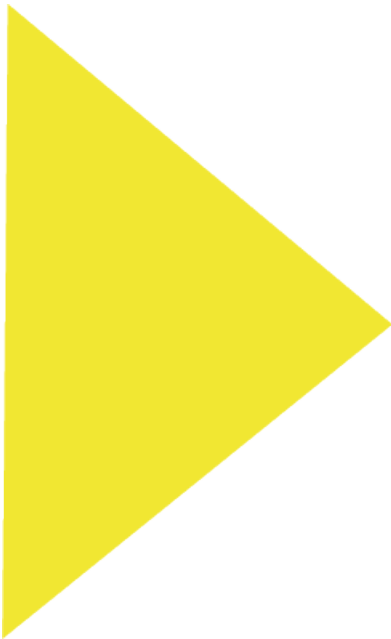
Figur 40. Perspektiv över Idrottsparken sett åt norr.

Avslutningsvis skapar vårt förslag för Selmas park nya bi-effekter i Backa så som gemenskap, hållbarhet och identitet.

DEL III: UTVÄRDERING

En utvärdering där tävlingsbidragen jämförs med varandra samt diskussion och reflektioner kring tävlingen, metoderna och vårt resultat. Detta åtföljs av eventuella nya frågeställningar och insikter inom ämnet.

JÄMFÖRELSESTUDIE

I tävlingen om Selmas park lämnades tjugo stycken tävlingsbidrag in. Dessa ställdes ut i Göteborg samtidigt som juryn i skrivande stund arbetar med att utse det vinnande förslaget. Resultatet kommer att meddelas i början av juni 2016 och det vinnande bidraget får i fortsatt uppdrag att jobba vidare med parken. I bedömningen av förslagen har juryn utgått från kriterierna nedan:

Förslagen kommer att bedömas utifrån de krav och önskemål som ställts i programmet och utifrån följande kriterier, utan inbördes ordning:

- "Helhet - Förslaget ska ha hög arkitektonisk kvalitet och gestaltning. Det ska ha dragningskraft och en tydlig identitet."
- "Funktion - Förslaget ska svara mot de behov och utmaningar som finns beskrivna i tävlingsprogrammet. Förslaget ska visa en medveten behandling och gestaltning, särskilt av levande växtmaterial."
- "Utvecklingsbarhet - Förslaget ska kunna utvecklas vidare för att tillmötesgå framtida förändringar och behov."
- "Genomförbarhet - Förslaget kommer att bedömas på hur genomförbart det är med avseende på genomförandebudget och om det kan skötas hållbart och rationellt."
- "Nytänkande - Förslaget ska genom sin kreativa utformning bidra med någonting nytt och unikt och som lockar människor till platsen."
- "Social hållbarhet - Förslagets gestaltning kommer att bedömas huruvida det bidrar till att skapa möten och gynna ett rikt vardagsliv. Förslaget kommer också att bedömas utifrån hur medborgarnas åsikter som presenteras i bilaga 12 har tagits till vara." (Park- och naturförvaltningen 2015, sid. 24)

Granskning

Vi utgick från samma kriterier som juryn när vi granskade de olika tävlingsbidragen, inkluderat vårt eget förslag. Vi tittade även på likheter och skillnader mellan dessa och vad vi kan ta med oss inför vårt framtida arbete. En slående skillnad i jämförelse med vårt förslag var att vi var de enda av alla tjugo bidrag som lämnade in förslaget i liggande format och ett av tre bidrag som arbetade konsekvent med grönytor genom hela parkstråket. Generellt var det dock svårare att hitta likheter än skillnader mellan förslagen vilket var intressant att se.

Likheter:

- Vissa förslag hade någorlunda samma placering av funktioner och samma indelning av rum.
- Några hade samma gula accentfärg på redskap och vissa hade också en familj av möbler som återkom längs med stråket.
- Det går tydligt att se vissa generella trender inom landskapsarkitekturen idag då många funktioner är återkommande såsom stadsodling, bollbur, utegym, streetart och regnplanteringar.

Skillnader:

- Många hade gestaltat den norra delen med Bäckravinen och Gropen mer ingående, vilket var något vi inte hann lika långt med.
- De flesta förslagen hade skapat torg eller hårdgjorda ytor i den södra delen från biblioteket ner till Kyrkåsberget. Många förslag jobbade inte så mycket med sin layout vilket kan vara en nackdel då en stor del av tävlingen går ut på att lyckas sälja in sitt förslag på relativt kort tid.
- En del hade väldigt lite text och jobbade mer med principskisser och figurer, det var lätta att ta till sig och ger ett tydligare förslag. Detta är dock en avvägning eftersom vissa förslag istället blev svåra att förstå då det saknades förklarande texter.

Lärdomar

Att delta i en tävling och även granska andra bidrag skapar förståelse för vad som är viktigt att tänka på när man presenterar sin idé.

- För att skapa ett bra första intryck är förstasidan av största vikt. Det bör vara tydlig, enkel och förmedla intentionen med förslaget samtidigt som den ska vara intresseväckande.
- Det är viktigt att det snabbt går att skapa sig en förståelse för förslaget, att det är enkelt att följa med och att det är tydligt vad man vill uppnå. Framförallt med hjälp av figurer och principer istället för långa texter.
- Våga ta ut svängarna och gå hela vägen med sitt koncept, det blir mer spännande och lättare säljande!
- Viktigt att konceptet följs upp i formspråket och gestaltningen, att man kan se kopplingen, det blir annars lite "spretigt" och svårt att förstå vad man vill uppnå.
- Militärperspektiv skapar en bättre förståelse för rummet än vad vissa andra perspektiv gör, det är ett bra sätt att visa på en helhet.
- Layout är otroligt viktigt för att fånga den som läser förslaget!
- Arbeta med bilder, foton, figurer och planer så att de hör ihop och skapar en sammanhängande helhet av den idé förslaget vill förmedla. Det är av stor vikt att kunna förmedla sin idé på papper om den sedan ska kunna genomföras i verkligheten.
- Tydliga relevanta rubriker underlättar, att texterna har en hierarki och att texterna ligger intill det de beskriver.
- Stavfel och andra slarvfel sänker den generella uppfattningen av ett förslag, det är därför viktigt att korrekturläsa och vara noggrann.
- Det är tydligt att många missade delar av underlaget och missförstod uppgiften. Många hade valt olika områdesgränser av parken samt flyttat på hus, byggt bostäder istället för park etc. Det kan handla om att vissa delar är en tolkningsfråga men i många fall var programmet tydligt och underlaget omfattande.

ALLMÄN DISKUSSION

Här behandlas examensarbetets arbetsgång och hur det har fungerat att ställa upp i en tävling. Vi tar även upp tankar och idéer som uppkommit under arbetets gång samt vad som hade kunnat arbetas vidare med ifall mer tid funnits och en avslutande reflektion kring dessa aspekter.

Tävlingen

Syftet med examensarbetet var att skapa ett gestaltungsförslag för Selmas park i Backa, Göteborg med utgångspunkt i tävlingsprogrammet. Målet var att gestalta en attraktiv, trygg och hållbar park utifrån den givna visionen. Vi uppfyllde detta genom att gestalta en park som svarade mot vår tolkning av det program som arrangörerna tillhandahöll.

Vår frågeställning löd - Hur skapar vi ett gestaltungsförslag för Selmas park i Backa som svarar på tävlingsprogrammets vision om en attraktiv, trygg och hållbar park? Det som är spännande med gestaltningarbeten är just det att det inte finns något rätt svar, utan många olika lösningar på samma problem. Vår gestaltning var bara en av flera tänkbara lösningar och det som är intressant med detta är vad som påverkade resultatet och ledde till just vårt förslag.

Tävlingsformatet i sig påverkade till stor del det resultat vi uppnådde, då det var den givna visionen och det satta programmet vi utgick ifrån när vi formulerade vårt koncept. Det var även många andra faktorer som påverkade vår slutprodukt. Tidsaspekten var en viktig faktor då vi kontinuerligt tvingats prioritera och ibland tvingats ta snabba beslut. Att vi inte gjorde något platsbesök i tävlingsområdet påverkade säkerligen också vår analys av området då vi fick en annan uppfattning av platsen när vi inte varit där på riktigt och upplevt den. En annan viktig faktor var inläsning och förståelse av tävlingsprogrammet då det i slutändan blir en tolkningsfråga där vi valde att tolka programmet på vårt sätt, utifrån våra preferenser och vårt synsätt.

Samarbetet

Att vi valde att skriva examensarbetet tillsammans var en fördel och förde oss antagligen längre än vi hade nått om vi gjort detta arbete individuellt. Vi gick in i denna uppgift med olika färdigheter och kunskaper som gjorde att vi kompletterade varandra och det var även en bra träning för det kommande yrkeslivet, då samarbete är vanligt förekommande och en viktig färdighet att utveckla ytterligare. Det var även givande att kunna bolla idéer med varandra och diskutera olika problem, samt

att kunna hjälpa varandra framåt när vi fastnade i olika skeden. Det blir ofta mer kritiskt i gestaltungsfasen när man jobbar individuellt, att man kanske fastnar och inte kommer framåt, men i och med ett samarbete så tvingas man hela tiden jobba vidare. Att förklara sina tankar och idéer samt motivera lösningar på olika problem har utvecklat både ordförrådet och den kommunikativa förmågan, samt vikten av att ifrågasätta sina egna och andras idéer och tankar. Att kunna kommunicera är ett av de viktigaste verktygen vi besitter och det hade kanske varit en större utmaning om vi inte visste någonting om varandra men nu kände vi varandra sedan innan vilket skapade en rak kommunikation mellan oss. Vi valde att arbeta tillsammans eftersom vi var intresserade av liknande aspekter inom landskapsarkitekturen och för att vi hade tanken om att vi skulle kunna komplettera varandra på ett bra sätt genom arbetsprocessen. Detta stämde också väl med hur det sedan blev då vi enkelt kunde enas om beslut och ställningstaganden vilket i sin tur ledde till att designprocessen var förhållandevis linjär utan att ta vi behövde ta några större steg tillbaka.

Arbetets upplägg

Efter diskussion med vår handledare valde vi att lägga upp arbetet så att gestaltungsförslaget blev det huvudsakliga exjobbet medan uppsatsen (denna rapport) fick vara en textbilaga med förklaring av metod, syfte, gestaltungsprocess samt diskussion. Detta underlättade examensarbetet då gestaltning och grafisk presentation kändes mer relevant och kopplat till vårt yrke än det klassiska uppsatsformatet. Störst fokus låg då istället på vår slutprodukt som även var inlämningsbidraget till tävlingen.Handledningstillfällena under kursens gång var i enlighet med kursmålen mest inriktade på uppsatsskrivande och textbearbetning. Det innebar att själva gestaltungsarbetet gjordes självständigt utan handledning och att nästintill alla beslut gällande gestaltningen togs på egen hand. Detta berodde också till stor del på att vi var tvungna att börja med gestaltungsarbetet ganska direkt i januari och avsluta med den skriftliga delen då inlämningsdatumet för tävlingen (15 mars 2016) fick vara styrande.

Gestaltungsprocessen

Gestaltungsprocessen är en process med förnyelse och konstant utveckling av idéer. Ibland tar man två steg framåt och i nästa ett steg tillbaka. Kreativa processer kan vara svåra att förklara och ibland vet man inte hur idéer och tankar uppstått. Det vi lärde oss under arbetets gång var vikten av att vara systematiska och hela tiden göra avstamp och ta beslut vilket sparade oss mycket tid. Det som blev viktigast för

oss var att koka ihop våra idéer till ett starkt, bra förslag och lyckas förmedla det vi ville uppnå så att det blev lättförståeligt för mottagaren. Att lyfta fram konceptet och vår idé för Selmas park på ett sådant sätt att förslagets styrka och identitet tydligt framgick och att sammanfatta konceptet och gestaltningen på fyra stycken A1:or var en stor utmaning inom tävlingen. Att skapa ett konkurrenskraftigt tävlingsbidrag var ett av våra mål med arbetet och vi ansåg det därför viktigt att lägga mycket tid och fokus på layout och utformning av själva presentationen. För att hitta inspiration till layout och formgivning av planscherna tittade vi en hel del på tävlingsbidrag i andra arkitektävlingar. Referensobjekt överlag var till stor hjälp och gav många idéer att jobba vidare med, både i konceptskedet och i gestaltningsfasen. De tre projekten som vi läste in oss på var ett tidseffektivt sätt att inhämta både kunskap och inspiration gällande parkgestaltning överlag. Under utbildningens tidigare gestaltningskurser har vi lärt oss vikten av att ha ett starkt koncept. Detta var något som vi arbetade grundläggande med och som vi anser var till den absolut största hjälpen under gestaltningsarbetet. Det hjälpte oss från idégenerering till skisskede och slutligen till förslag och layoutskede. Att vi hade ett starkt koncept med oss under hela gestaltningsprocessen gav oss något att gå tillbaka till om vi fastnade samt någonting att luta sig mot då beslut behövde fattas.

Metoderna

De metoder vi använde oss av var sådana som vi lärt oss under utbildningens gång. SWOT-analys och Lynch strukturanalys är enkla redskap som ger en enkel analyserande överblick på platsen. Det kändes självklart att använda de metoderna eftersom det är dessa vi använt i tidigare gestaltningsarbeten och känner väl till. Det vi gjorde i detta arbete var att vi valde att inspireras av dessa två metoder och sedan skapa en kombinerad analysmetod, vilket för oss gav ett nytt angreppssätt. Denna analysmetod var väldigt effektiv och förde oss framåt i gestaltningen i ett relativt högt tempo vilket var viktigt då vi hade en förhållandevis snäv deadline för inlämningen till tävlingen. På grund av det omfattande materialet som tillhandahölls från arrangörerna samt bristen på tid valde vi att inte göra ett platsbesök utan att istället grundligt sätta oss in i alla dessa dokument. Enligt oss var denna noggranna inläsning av tävlingsprogrammet och att förstå vad arrangören faktiskt var ute efter en av de centrala delarna för att vi skulle kunna lösa uppgiften på ett så bra sätt som möjligt.

Eventuella felkällor

En risk med arbetet är att vår tolkning av tävlingsprogrammet och det material vi tillhandahölls inte stämmer överens med verkligheten eller vad arrangörerna ville förmedla till oss. Framförallt gällande begrepp som kan ha flera olika angreppssätt och olika innebörd som exempelvis hållbarhet, attraktivitet och trygghet. Det blir i slutändan våra tolkningar av materialet och som människor kan vi inte komma ifrån att vara värderande och påverka vår uppfattning det vi ser och läser. Det

bör även tas i beaktning att vi båda två är kvinnor i samma ålder, med liknande uppväxtförhållanden, inom samma yrkesgrupp, från andra delar av Sverige än Göteborg. Vi har ingen anknytning till det specifika området som parken ligger i eller Göteborg i stort. Detta kan också påverka resultatet och hur vi läser in platsen.

Fokus i tävlingen låg på den sociala hållbarheten och det var detta vi valde att jobba mest med. Det som var utmanande med den sociala aspekten var att det även här blir tolkningar och gissningar då vi aldrig fullt ut kan veta hur människor kommer att använda en plats. Vi kan ha en vision om hur parken kommer att nyttjas men det är inte säkert att det blir som vi tänkt, det finns många olika aspekter som väger in och oförutsägbara händelser som påverkar den verkliga användningen av platsen. Det var en fördel att vi hade tillgång till medborgardialoger från tävlingsarrangörerna, dock hade det nog varit bra att även själva besöka platsen och prata med människor i verkligheten.

Landskapsarkitektens roll

Som landskapsarkitekter är det vanligt att man kommer in sent i projekt och rollen som vi har i samband med bebyggelseprojekt blir ofta att anpassa och skarva ihop de nybyggda delarna med befintliga strukturer i miljön. I denna tävling var parken den sista biten av Framtidens Selma där ny bebyggelse, torg och andra strukturer redan var bestämda medan parken sedan skulle anpassas till dessa. Kanske hade resultatet blivit annorlunda om parkens utformning varit det första som bestämdes och att resten av stadsstrukturen sedan istället fick anpassa sig till parken. Men denna aspekt och vad resultatet istället hade kunnat vara är något vi endast kan spekulera kring.

Reflektion över resultatet

Det var en spännande uppgift och det kändes som en bra utmaning att ställa upp i en verklig arkitektävling. Det var en lärorik upplevelse som gav oss bredare kunskaper inom yrket både gällande gestaltning, samarbete och tävlingsdeltagande. Som i alla gestaltningsprocesser har vi haft våra upp- och nedgångar men överlag har det flutit på bra och de ambitioner vi gick in med i tävlingen har vi lyckats leva upp till.

Det vi i efterhand önskar är att vi hade haft mer tid och utrymme till var att gå ännu djupare in på detaljer av utformningen av parken. Men tidbrist, platsbrist på inlämningsplanscherna samt tävlingsområdets storlek gjorde att detaljeringsgraden begränsades. Det fanns inte utrymme för oss att fördjupa oss i konstruktioner, material, dimensioner och annat som vore ett naturligt nästa steg. Tävlingsprogrammets bestämmelser angående vad som skulle finnas med på planscherna begränsade oss även då skalan samt antalet planer och sektioner var

bestämda, samt vilka perspektivvinklar som skulle användas. Kanske hade vi kunnat frånga tävlingsprogrammet mer och nu i efterhand när vi sett de andra bidragen känner vi att vi kanske kunnat vara mer kritiska och frågått kraven, tänkt lite "utanför boxen". Eftersom det var första gången vi ställde upp i en arkitekttävling ville vi dock inte riskera att bli diskvalificerade så vi valde därför att följa bestämmelserna till punkt och pricka. Förmodligen är detta något man blir modigare med och vågar fråga en del om man skulle ställa upp i fler tävlingar i framtiden.

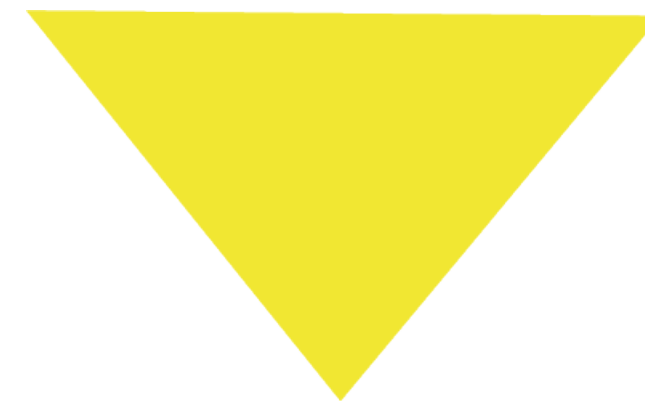
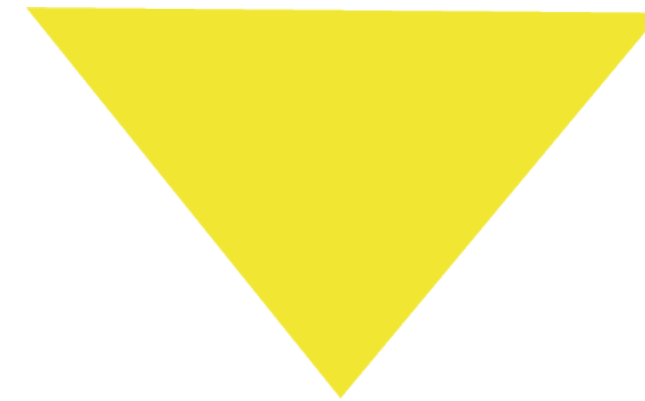
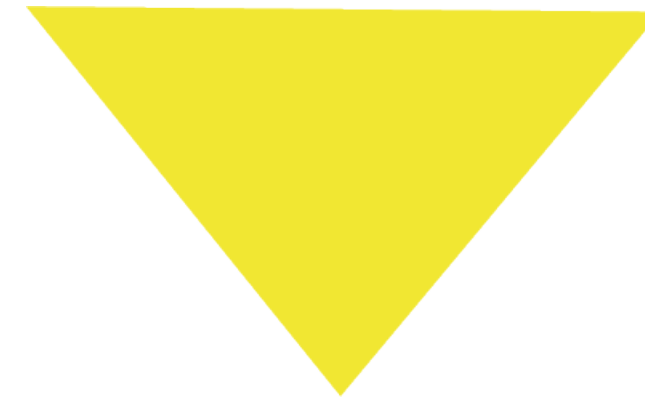
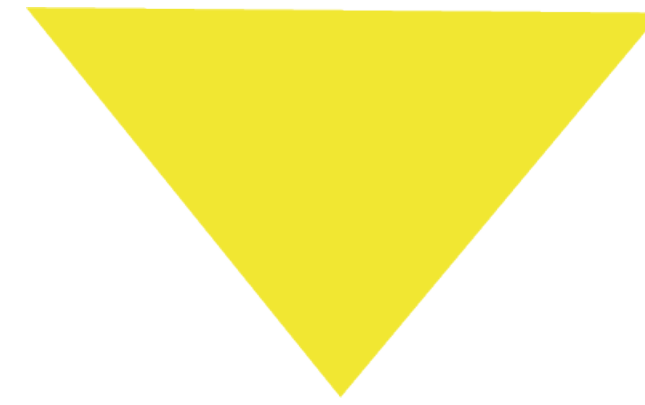
Då tävlingsprogrammets mål var styrande i hela vår gestaltningsprocess och även grunden för våra egna gestaltningsprinciper påverkade det till stor del resultatet. Antagligen hade resultatet sett annorlunda ut om vi varit mer fria från början att bestämma själva. De gestaltningsprinciper vi tog fram blev förhållandevis generella för att kunna möta målen. Några var av denna anledning inte så konkreta och därför svåra att uppnå, som till exempel att skapa trygghet och tillgodo se allas behov. Denna fråga var något vi brottades med under hela gestaltningsprocessen, hur tillgodoses allas behov i det offentliga rummet? Kanske hade vi kunnat skapa större variation och lagt in fler funktioner för att skapa ännu större bredd och locka fler människor. Vi jobbade aktivt med att inte skapa funktionsseparerade platser men samtidigt rymmer inte alla funktioner på alla platser. En annan av våra gestaltningsprinciper var att ta tillvara på områdets odlingshistoria. Det var en aspekt vi kunnat ta ett steg längre genom hela parken, istället för endast i utvalda delar. Ett exempel på det är våra insektshotell som hade kunnat placeras ut på fler platser längs med hela parkstråket.

Som nämnts tidigare är detta bara en av flera tänkbara lösningar för Selmas park, men förhoppningen är att den gestaltning som vi tagit fram kan fungera som inspiration för andra som har i uppgift att gestalta parkområden med liknande förutsättningar.

Nya frågeställningar

Hur mycket påverkar presentation och layout bedömningen av ett gestaltningsförslag i förhållande till själva gestaltningen och utformningen?

Vad är det viktigaste vid medverkan i en tävling? God gestaltning, god idé eller god presentation?

REFERENSER

Texthänvisning med källuppgifter:

Aspect Studios (2015). *The Goods Line*. Tillgänglig: <http://thegoodslines.aspect.net.au/> [2016-04-11]

Boverket (2013). *Planera för rörelse! - En vägledning om byggd miljö som stimulerar till fysisk aktivitet i vardagen*. Tillgänglig: <http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2013/planera-for-rorelse.pdf> [2016-04-01]

Boverket (2016). *Sociokulturell hållbarhet*. Tillgänglig: <http://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/sociokulturell-hallbarhet/> [2016-04-01]

Diller Scofidio + Renfro (2015). *High Line*. Tillgänglig: <http://www.dsny.com/projects/high-line-three> [2016-04-05]

Gehl, J. (2006). *Life between buildings: using public space*. 6. uppl. Köpenhamn: The Danish Architectural Press

Göteborgsregionens kommunalförbund (2015). *Folkmängd 2015-12-31*. Tillgänglig: <http://www.grkom.se/download/18.59d11b93152fdaedc0eec2f7/1456152117096/Folkm%C3%A4ngd+2015-12-31.pdf> [2016-04-05]

Hulterström, Kristina (2010). *Framtidens Selma - analysrapport*. (Tillgänglig: Via tävlingsarrangören)

Lynch, K. (1964). *The image of the city*. [New ed.] Cambridge, Mass.: M.I.T. Press

Nationalencyklopedin (2016). *Hållbar utveckling*. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/h%C3%A5llbar-utveckling> [2016-04-01]

Park- och naturförvaltningen (2007). *Parkprogram*. Tillgänglig: https://goteborg.se/wps/wcm/connect/f8cdd0db-37f0-4b9d-8c34-2bf60f081048/Parkprogram_l%C3%A5guppl%C3%B6st.pdf?MOD=AJPERES [2016-04-01]

Park- och naturförvaltningen (2015). *Selmas tävlingsprogram*. Tillgänglig: <https://www.arkitekt.se/wp-content/uploads/2015/12/Framtidens-Selma-tavlingsprogram.pdf> [2016-04-01]

Stadsbyggnadskontoret (2009). *Översiktsplan för Göteborg Del 1. Utgångspunkter och strategier*. Tillgänglig: <https://goteborg.se/wps/wcm/connect/d1f790ad-263d-4a42-ad8f-8777f65a094c/Del1.pdf?MOD=AJPERES> [2016-04-01]

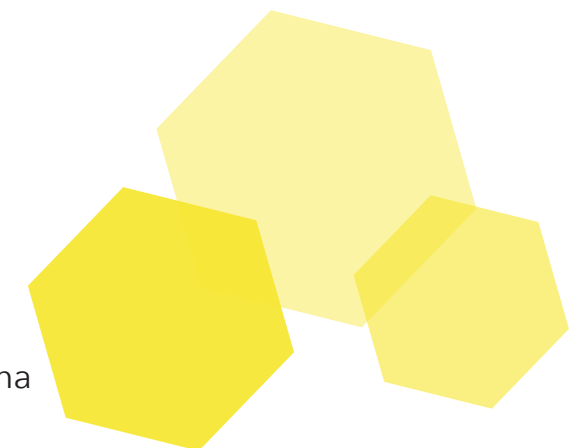
Sveriges arkitekter (2016). *Om tävlingar*. Tillgänglig: <https://www.arkitekt.se/om-tavlingar-2/> [2016-04-01]

Turenscape (2007). *Qinhuangdao Red Ribbon Park*. Tillgänglig: <http://www.turenscape.com/english/projects/project.php?id=336> [2016-04-05]

Urban Utveckling & Samhällsplanering AB (2016). *Hållbar utveckling*. Tillgänglig: <http://www.urbanutveckling.se/ordlista/ghi/hallbar-utveckling> [2016-04-01]

Figurförteckning med källuppgifter -

1. Karta över Göteborg: Park- och naturförvaltningen, bearbetad av författarna
2. Metodkarta: Illustration av författarna
3. Foto: Park- och naturförvaltningen
4. Foto: Park- och naturförvaltningen
- 5-12. Foton: Park- och naturförvaltningen
13. Analyskarta parkstråk och omgivning: Park- och naturförvaltningen, bearbetad av författarna
14. Analyskarta Selmas park: Park- och naturförvaltningen, bearbetad av författarna
15. Sektion: Illustration av författarna
16. Foto: HIGH LINE PARK © Iker Alonso, 11 juli 2013. Licens: CC BY-ND 2.0. Tillgänglig: <https://www.flickr.com/photos/finchermac/9377321474/>
17. Foto: HIGH LINE PARK © Iker Alonso, 5 juli 2012. Licens: CC BY-NC 2.0. Tillgänglig: <https://www.flickr.com/photos/finchermac/7648603834/>
18. Foto: THE HIGH LINE PARK © Iker Alonso, 15 juli 2015. Licens: CC BY 2.0. Tillgänglig: <https://www.flickr.com/photos/finchermac/19580961073/>
19. Foto: Red Ribbon Park #qinhuangdao © Robert James Hughes, 29 juni 2014. Licens: CC BY-NC-ND 2.0. Tillgänglig: <https://www.flickr.com/photos/rhughes411/14346901288/>
- 20-23. Foton: The Goods Line © Aspect Studios med vänligt publiceringstillstånd
24. Illustration: The Goods Line © Aspect Studios med vänligt publiceringstillstånd
25. Konceptdiagram: Illustration av författarna
26. Backamötet: Illustration av författarna
27. Konceptskiss: Illustration av författarna
28. Backas bikupor: Illustration av författarna
29. Parkstråket: Illustration av författarna
30. Bäckravinen: Illustration av författarna
31. Gropen: Illustration av författarna
32. Aktivitetsplatsen: Illustration av författarna
33. Gräsplanen: Illustration av författarna
34. Backas trädgård: Illustration av författarna
35. Parkleken: Illustration av författarna
36. Kulturparken: Illustration av författarna
37. Backamötet: Illustration av författarna
38. Idrottsparken: Illustration av författarna
39. Bergsparken: Illustration av författarna
40. Perspektiv över Idrottsparken: Illustration av författarna

Tack för er tid!

/ Carolina & Rebecca